

INTERVIEW

PLIGT TIL PROTEST

Nobelprisvinder Nadine Gordimer revser de nye magthavere i Sydafrika
s.14 /

ERHVERV

U-LAND PÅ SKRUMP

Danske Nupo vil sælge slankeprodukter til overvægtige indere
s.6 /

BISTANDSPOLITIK

LATINAMERIKA LEVER STADIG

I 11. time: Regeringen omstøder planlagt stop for bistanden til Latinamerika. Danmark bliver i Bolivia og indleder regionalt program i Mellemamerika med fokus på rettigheder.
s.30 /

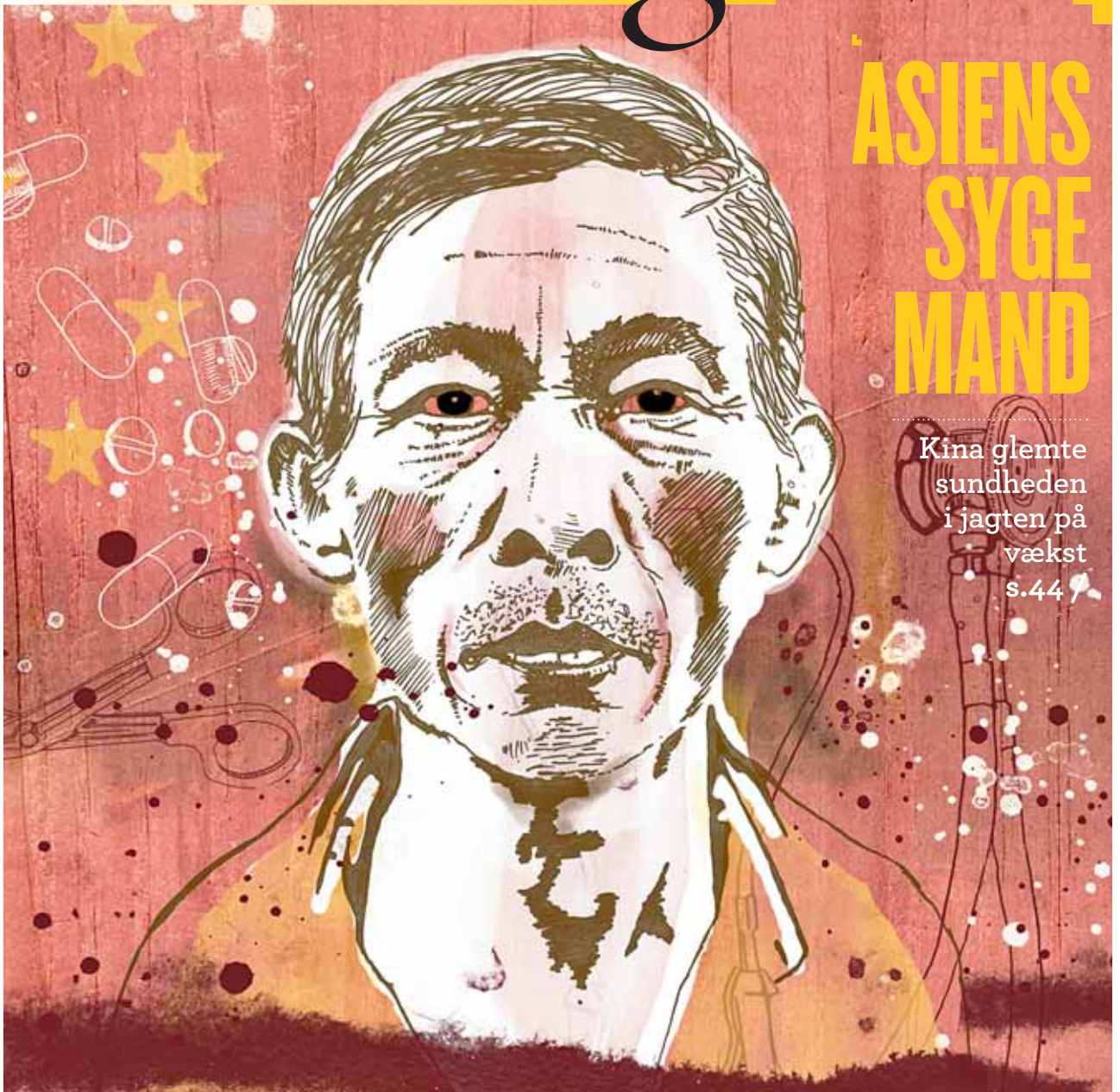
udvikling

DANMARKS
GLOBALE MAGASIN

- NR 1 · 2012 · FEB/MAR · 39. ÅRGANG -

ASIENS SYGE MAND

Kina glemte
sundheden
i jagten på
vækst
s.44 /

udvikling

Redaktør: Stefan Katić (sk)
- stekat@um.dk, tlf. 3392 0709
Redaktionssekretær: Mads Mariegaard (mm)
- madmar@um.dk, tlf. 3392 0052
Journalist: Ulrikke Moustgaard (ulm)
- ulrman@um.dk, tlf. 3392 0932
Journalistpraktikant: Tina Ravn (tr)
- tinrav@um.dk, tlf. 3392 0078
Korrektur: Presseråd Flemming Axmark
Events og markedsføring: Sara Leth
- sarlet@um.dk, tlf. 3392 1842
Ansvarshavende ifølge medieansvarsloven:
Jesper Fersløv Andersen, chef for Udenrigs-
ministeriets Presseenhed
Design: Esben Niklasson
Layout: India
Tryk: Arco Grafisk. Papir: 115 gram MultiArt Matt

DETTE NUMMER

NR 1 - 2012 - FEB/MAR - 39. ÅRGANG
Udgivelsesdato: 31. januar 2012.
Redaktionen afsluttet 13. januar 2012.
Trykoplæg: 15.250
ISBN 978-87-7087-595-0 (tryk)
ISBN 978-87-7087-596-7 (elektronisk)
ISSN 0106-0570
Forside: Anne Aagaard

ABONNEMENT

Udvikling er gratis og udkommer seks gange om året.
Bestilling af abonnement og ændring af adresse:
www.udvikling.dk
Bestilling af tidligere numre:
www.danida-publikationer.dk
Abonnementsservice: distribution@rosendahlschultzgrafisk.dk, tlf. 4322 7300
Næste nummer udkommer 27. marts 2012.

ANNONCESALG

Treu Media: jt@treumedia.dk eller tlf. 3333 0680

UDGIVER

Danida, Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2, 1448 København K
Danida er betegnelsen for Danmarks statslige
udviklingssamarbejde, som er et aktivitetsområde
under Udenrigsministeriet.
Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis
Udenrigsministeriets synspunkter.

www.udvikling.dk
udvikling@um.dk

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE

“

*Den moderne, frigjorte
kvinde har en tendens til
at opsamle alle de kendte
negative maskuline træk.
Hun ryger, drikker, støtter
et fodboldhold, kører dårligt
og er alt for aggressiv*

Silas Nyanchwani,

skribent og anmelder i avisen Daily Nation, Kenya

De bidrager til dette nummer

**Øjvind Kyrø, Malabo,
Ækvatorialguinea**

Den 59-årige journalist har i mange år pønsat på at komme ind i et af verdens mest lukkede lande, Ækvatorialguinea, hvor journalister anses for terrorister. I juni 2011 bød lejligheden sig om sider: Landets præsident blev valgt til formand for Den Afrikanske Union, og Øjvind Kyrø blev akkrediteret til at dække unionens topmøde i hovedstaden Malabo. (s. 8)

**Anna Mogensen,
Cape Town, Sydafrika**

Det er ikke hver dag, man får lejlighed til at drikke te med en nobelpristager i litteratur og træde et skridt ind i historien, hvor kampen for frihed fra apartheid i Sydafrika blev udkæmpet. Det tænkte journalist Anna Mogensen, 38, da porten åbnede sig til en villa i Johannesburg. Og husets ejer? Den 88-årige forfatter, ikonet Nadine Gordimer. (s. 14)

**Søren Elkrog Friis,
Managua, Nicaragua**

Normalt graver skribenten i arbejdsmarkedsstof på Avisen.dk, men i oktober pakkede han kufferten og rejste til Nicaragua for at dække præsidentvalget. Det affødte en artikel om det knudrede spil om Danmarks udviklingspolitik i Latinamerika. Søren Elkrog Friis er 31 år og dermed født året efter Daniel Ortegas sandinist-revolution. (s. 28)

Kritik af klimafond
s.28 /

Indien på slankekur
s.6 /

udvikling

UDVIKLING

Topmøde: Nye donorer lover større åbenhed **s.4 /**

Europæerne bakker op om u-landsbistand **s.5 /**

Verdensbanken beskyldes for klima-smøl **s.28 /**

Danmark bliver i Latinamerika **s.30 /**

Kronik: Giv kontanter til fattige **s.52 /**

POLITIK

Afrikansk diktator forkæler sine venner **s.8 /**

Verdens vigtigste valg i 2012 **s.13 /**

EU undgik Gaddafis "bølge af migranter" **s.20 /**

Cambodjas retsopgør trækker i langdrag **s.40 /**

Foreign Affairs: Kina er Asiens syge mand **s.44 /**

Palæstina går til valg **s.13 /**

ERHVERV

Dansk Nupo til overvægtige indere **s.6 /**

Klumme: Kulturel Marshall-plan for Afrika **s.26 /**

Manila er verdens største call-center **s.27 /**

Ngo undersøger Nestlé's forsyningskæde **s.27 /**

Castros Cuba bløder reglerne op **s.27 /**

KULTUR

Sydafrikansk litteraturs "grand old woman" **s.14 /**

Kenyanske læseheste tager e-bogen til sig **s.19 /**

Efter oprøret: Tunesien satser på filmkunst **s.19 /**

Ambassadør i Libanon giver tips til rejsen **s.39 /**

Anmeldelse: Ny bog om danskere i Afrika **s.42 /**

FASTE SIDER

Debat: Har *Udvikling* glemt Danida? **s.55 /**

Navne: EU's nye mand i Hanoi er dansker **s.56 /**

Asiatisk Plads: Nyt om Danmarks bistand **s.57 /**

Indvikling: Mærkelige ministerier **s.58 /**

Fremblik: Fra tango til vandmangel **s.59 /**

s.8 /

HVER TOPMØDEGÆST FIK SIT EGET PALADS

Ækvatorialguineas enehersker har ikke sparet på noget under sit formandskab for Den Afrikanske Union.

s.30 /

UD AF LATINAMERIKA – OG IND IGEN

VK-regeringens udfasning af bistanden til Bolivia og Nicaragua er omstødt. Danmark bliver i regionen.

s.44 /

KINAS SUNDHEDSVÆSEN VAKLER

Foreign Affairs: Verdens nye stormagt har overset folkesundheden i jagten på økonomisk vækst.

Fisk afhjælper fattigdom

FISK, SOM ER OPDRÆTTET i dambrug eller havbrug, har en voksende betydning som kilde til at afhjælpe fattigdom og forbedre adgangen til fødevarer i verden.

Det fremgår af rapporten *World Aquaculture 2010* fra FN's Landbrugs- og Fødevarerorganisation (FAO).

Den globale produktion af opdrættede fisk steg med over 60 procent fra 2000 til 2008. Opdrættede fisk udgør nu næsten halvdelen af alle fisk, som bliver spist. I et land som Ghana kaster stadig flere fiskere og bønder sig over fiskeopdræt i dambrug, fordi der tyndes ud i bestanden af fisk i havet.

Fisk er en god kilde til protein. •/RH

FOTOS: KLAUS HOLSTING/DANIDA (ØV.) & JØRGEN SCHYTTE/DANIDA (NED.)

Kina lover åbenhed om bistandsmilliarder

De nye, store vækstøkonomier tilslutter sig hensigten om gennemsigtighed og hensynet til modtagernes ønsker om udviklingsbistand.

AF REGNER HANSEN

■ KINA BRUGER FLERE PENGE end Verdensbanken på infrastruktur i Afrika. Også andre nye, tunge vækstøkonomier er blevet store spillere i international udviklingsbistand, heriblandt Brasilien, Indien og Sydafrika. Derfor glæder Danmark og andre vestlige lande sig over, at det lykkedes at få disse lande til at tilslutte sig en række fælles principper, da de var samlet til en international konference i Busan, Sydkorea, i december 2011. Temaet var effektivisering af den internationale bistand (se også side 55).

Donorlandene, altså også Kina, lover større åbenhed om de mange milliarder dollars i bistand til bekæmpelse af korruption, respekt for menneskerettigheder og inddragelse af modtagerlandene og disses lokalsamfund. Hensigten er, at bistanden tager udgangspunkt i de fattigstes ønsker og opfylder deres behov.

GENNEMBRUD – UDEN BINDING

Konferencen i Sydkorea havde over 3.000 deltagere, heriblandt FN's generalsekretær Ban Ki-Moon og USA's udenrigsminister Hillary Clinton samt repræsentanter for op mod 160 donorlande. Udviklingsminister Christian Friis Bach (R) var også med, og han betegner resultatet som et gennembrud.

Der blev dog betalt en pris for at få Kina og de andre nye, store vækstlande med på de fælles principper. Slutrklæringen er ikke-bindende. Deltagerlandene skal i løbet af seks måneder udarbejde detaljerede retningslinjer for, hvordan principperne kan omsættes til praksis.

Private bistandsorganisationer er skuffede over, at det blev ved smukke hensigter i Busan.

“En milliard mennesker venter på mere end bare ord. De ønsker målbar handling,” siger Gregory Adams fra den internationale hjælpeorganisation Oxfam. •

FN: Danida-partnerlande i fremgang

DER ER FREMGANG AT SPORE i en række af Danidas partnerlande – det vil sige lande, som Danmark i større omfang yder bistand til.

Det viser Human Development-indekset fra FN's Udviklingsprogram (UNDP).

Indekset er et forsøg på at sammenligne verdens lande på en række områder – forven-

tet levetid, alfabetisering, uddannelse og leve-niveau.

Seks partnerlande er avanceret én plads på ranglisten fra 2010 til 2011: Indonesien, Kenya, Tanzania, Ghana, Zambia og Burma.

To Danida-partnerlande er faldet en plads ned – Bhutan og Nepal. •/RH

Farvel til Pinds bistandsplan

KNAP TO ÅR. Så længe holdt den tidligere udviklingsminister Søren Pinds (V) strategi for dansk udviklingspolitik.

Nu stiler den nuværende udviklingsminister Christian Friis Bach (R) efter at sende en ny strategi i offentlig høring i april 2012.

Bach peger på, at de fattige skal i centrum for Danmarks u-landsbistand, ligesom de skal støttes i deres ret til at bestemme over egen skæbne.

Regeringen lægger også op til at prioritere fødevarer-sikkerhed, grøn vækst, jobskabelse, miljø og klima, god regeringsførelse samt stabilitet i skrøbelige stater i den nye strategi. Det danske udviklingsarbejde skal desuden være resultatorienteret og effektivt.

Der skal være cirka 20 danske partnerlande mod de nuværende 26, og det danske engagement i Latinamerika skal fastholdes (se også side 30).

Regeringen inviterer danskerne til at bidrage med inspiration og ideer til strategien og gennemfører en offentlig debat i de første tre måneder af 2012. •/RH

Europæere i krise vil gerne give

SELV OM OGSÅ EUROPA ER PLAGET af den verdensomspændende økonomiske krise og kæmper for euroens overlevelse, så er der velvilje i de europæiske befolkninger til fortsat at betale til udviklingsbistanden.

Det viser en meningsmåling fra Europa-kommissionens Eurobarometer.

Ifølge undersøgelsen er et massivt flertal af de adspurgte, nemlig 84 procent, tilhængere af at videreføre hjælpen til verdens fattige.

En andel af præcis samme størrelse – 84 procent – bifalder, at EU i sit udviklingsarbejde lægger stærk vægt på god regeringsførelse og respekt for menneskerettighederne i modtagerlandene. Det skærpede fokus på

sammenknytning af bistand og demokrati er hovedelementet i den nye *Agenda for Change* fra EU's udviklingskommissær Andris Piebalgs.

Undersøgelsen vil være en vigtig strømpil for statsminister Helle Thorning-Schmidt og det danske EU-formandskab frem til 1. juli 2012.

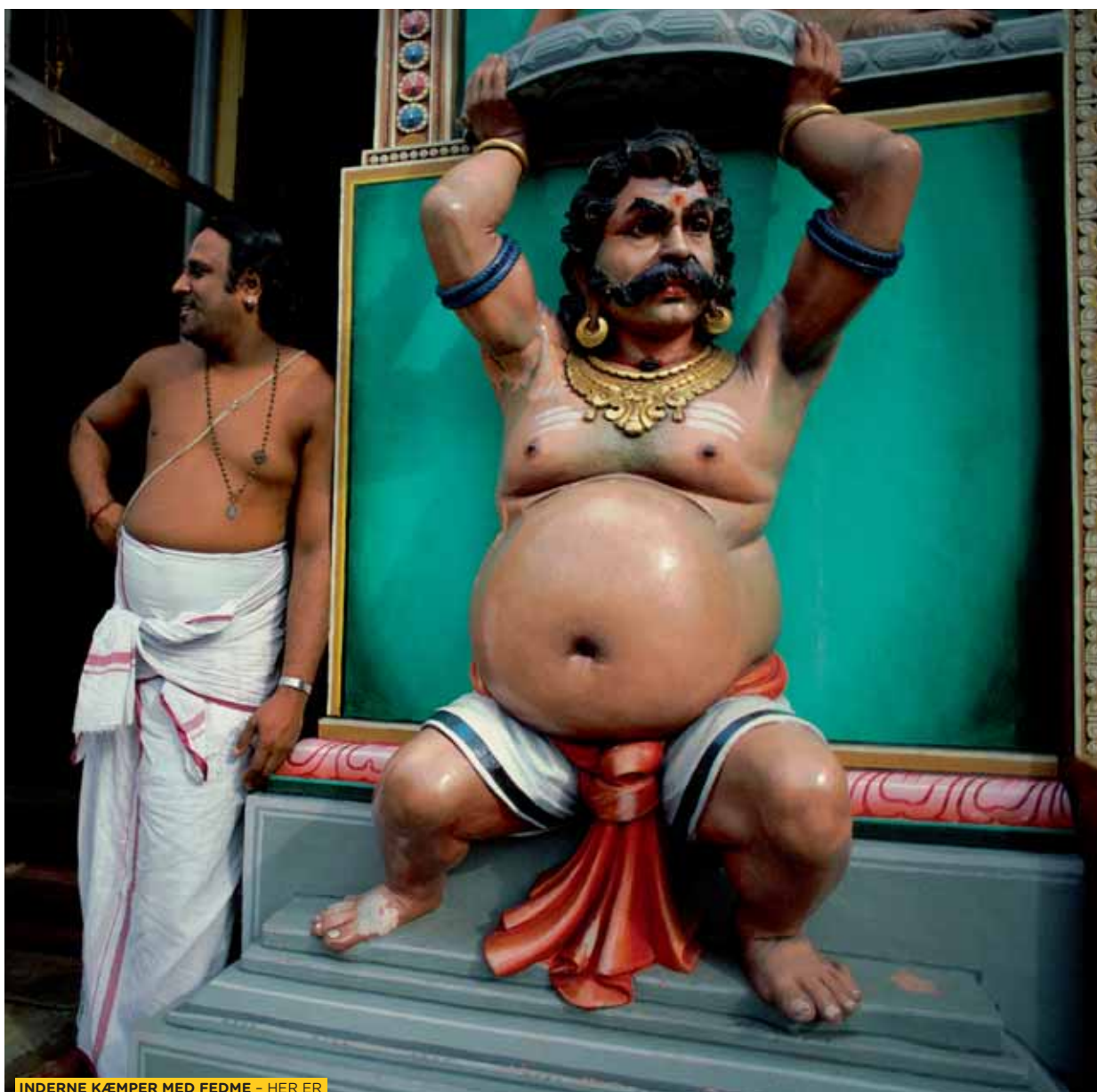
Eurobarometer-målingen viser videre, at 62 procent er villige til at øge udviklingsbistanden til mindst 0,7 procent af EU-landenes samlede bruttonationalindkomst inden 2015.

EU og dets medlemslande er tilsammen allerede verdens største donor af officiel udviklingsbistand. •/RH

INDIEN PÅ SLANKEKUR

Den danske producent af slankeprodukter, Nupo, stiller skarpt på et relativt nyt, men kæmpe problem i Indien: 300 millioner indere er overvægtige og dermed i risiko for livstruende følgesygdomme.

AF ANNE-MARIE MOSBECH

■ ENDNU INDEN INDIEN har løst landets alvorlige problemer med sult og underernæring, rammer en anden forbandelse subkontinentet: Én ud af fire indere er overvægtig eller fed, og skøn fra Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) tyder på, at problemet vil vokse sig dobbelt så stort inden for de næste fem år: Omkring 400 millioner indere vil være overvægtige i 2015.

Svimplende høje tal, der har fået den danske producent af slankeprodukter, Nupo, til at undersøge markedet og dermed også mulighederne for at hjælpe inderne til at smide de overflødig kilo.

“Vi har lagt en såkaldt Blue Ocean Strategy, der går ud på at spotte de markeder, hvor konkurrencen fra sammenlignelige produkter er lille – eller slet ikke findes. I Indien viste vores undersøgelse hurtigt, at den type produkt, som Nupo er, nemlig et *Very Low Diet Product*, slet ikke findes her,” siger Peter Wedelheim, salgs- og markedsingsdirektør i Nupo.

Sådan en situation inviterer til eksporteventyr med en udgangsposition som *first mover*. En favorabel plads, men også en udfordring. Den indiske befolkning kender nemlig hverken Nupos navn eller idéen bag produktet.

DET FEDE LIV ER EN DRÆBER

“Vores forventninger er meget høje. Der er et meget stort potentiale herude,” siger Frank Bach Rasmussen, Business Relation Manager i Nupo.

Han refererer til det forretningsmæssigt lyse, men sundhedsmæssigt dystre billede, at overvægt, fedme og dermed antallet af personer med kroniske og livstruende følgesygdomme vokser med epidemisk hast i Indien. Ikke mindst hos befolkningen i middelklassen. Og ligesom i mange andre af verdens lav- og mellemindkomstlande, som for eksempel Sydafrika, Mexico og Brasilien, vokser middelklassen i Indien hurtigt. I øjeblikket udgør den 3-400 millioner, men inden for 30 år forventer man, at tallet vil være oppe på 800 millioner. Af dem forventes op mod halvdelen at blive ramt af overvægt eller fedme. En af de hyppigste følger af overvægt og fedme er diabetes 2 – ikke dødelig i sig selv, men følgesygdommene er tikende bombe for helbredet.

“Vi betaler prisen for vores stigende velstand, og den rammer først og fremmest middel- og overklassen,” sagde den indiske læge Muffazal Lakdawala, der foretager fedmeoperationer i millionbyen Mumbai, til BBC News i november 2011.

EN STOR MUNDFULD

For Nupo kan en vellykket etablering i Indien måske blive springbræt til andre af de store vækstnationer. Men et skridt ad gangen.

Vi betaler prisen for vores stigende velstand, og den rammer først og fremmest middel- og overklassen.

Muffazal Lakdawala,
indisk læge

“Vores strategi er at samarbejde med professorer og diætister på hospitaler og klinikker i Indien, så vi får nogle troværdige indiske talspersoner. Det er ikke nok, at vi har vores kliniske dokumentation fra Danmark,” siger Peter Wedelheim over en Skype-forbindelse fra New Delhi.

Her er han i samarbejde med sin kollega Frank Bach Rasmussen i gang med at få aftaler på plads med indiske partnere, der skal hjælpe med at markedsføre, sælge og distribuere Nupo til Indiens 28 delstater fordelt over et areal, der er cirka 75 gange større end Danmarks. Det er en stor mundfuld. Det kræver store investeringer, og det tager tid at komme i gang,

“På grund af den meget høje moms på importerede varer bliver vi også nødt til at starte en produktion op, og

VITUS HJÆLPER NUPO TIL VÆKST

Nupo har fået støtte og hjælp til ekspansionen på det indiske marked gennem Eksportrådets program Vitus Vækst. Programmet er målrettet danske virksomheder, der har en realistisk mulighed for at ekspandere på de store vækstmarkeder.

ANTALLET AF OVERVÆGTIGE VARIERER FRA LAND TIL LAND

- Over 25 procent af den indiske befolkning på 1,2 milliarder er overvægtige.
- Over tre procent lider af fedme.
- Over 15 procent af børn i byerne er overvægtige.
- Over fem procent af voksne i byerne lider af fedme.
- Dødstallet stiger med 200 procent for overvægtige mænd og kvinder.

Til sammenligning er 70 procent af alle voksne i Mexico og 50 procent i Brasilien overvægtige eller lider af fedme. Rusland og Sydafrika ligger i samme kategori.

Kilde: Obesity Foundation India og Verdenssundhedsorganisationen (WHO).

derfor skal vi også ud at finde ingredienser til det,” forklarer Frank Bach Rasmussen.

Men målt op imod perspektiverne ud i fremtiden – omkring 400 millioner overvægtige indere i 2015 – er det anstrengelserne værd, mener Frank Bach Rasmussen. Og de faciliteter, man en gang bygger op i Indien, kan bruges som produktions-*hub* til nye eksportmarkeder i Asien. • / ANNE-MARIE MOSBECH ER FREELANCEJOURNALIST.

ET PALADS TIL HVER TOPMØDEGÆST

Fire ud af fem i olierige Ækvatorialguinea lever i dyb fattigdom. Alligevel brugte Teodoro Obiang, landets enehersker og afgående formand for Den Afrikanske Union, milliarder af kroner på nye paladser, biler og motorveje som vært for et todages topmøde for afrikanske præsidenter. *Udvikling* var med.

AF ØJVIND KYRØ, MALABO

8/

FOTO: ØJVIND KYRØ

"HANS EXCELLENCE OBIANG NGUEMA MBASOGO FORMAND FOR DEN AFRIKANSKE UNION 2011." ÆKVATORIALGUINEAS PRÆSIDENT GJORDE EN DEL UD AF SIT FORMANDSKAB FOR AU, AFRIKAS SVAR PÅ EU.

“

Vi er et lille land, og derfor vil vi ikke satse på masseturisme, men på kongresser.

José Mba Obama,
statssekretær for turisme,
Ækvatorialguinea

■ DEN FORHENVÆRENDE FÆNGSELS-INSPEKTØR høstede kun ros fra sine gæster, Afrikas præsidenter.

Ingen havde i mands minde gjort det så godt for dem. Teodoro Obiang Nguema havde som formand for Den Afrikanske Union (AU) brugt milliarder af kroner på det topmøde, som han skulle være vært for.

Obiang havde ryddet et stykke urskov nær hovedstaden i det hemmelighedsfulde land, han er præsident for, og anlagt Sipopo – “Den Afrikanske Unions By”. Her havde han fået bygget et kongrespalads, et femstjernet Sofitel med golfbane, marina og spa. Til hver af de 52 tilreisende præsidenter var der bygget et mindre palads med tilhørende flagstang, hvor nationens flag kunne vaje. Der var banet en sekssporet motorvej til lufthavnen, der var splinterny, og på vejen var der anlagt nok et luksushotel, Hilton, til præsidenternes følge.

Topmødet skulle vare to dage, og flere af Obiangs travle kolleger kunne nøjes med én overnatning i Sipopo. Til at køre dem fra og til lufthavnen havde Obiang importeret over 1.000 køretøjer i kategorien “luksusbiler med firehjulstræk”.

Skulle nogle af statslederne komme ind i hovedstaden Malabo, ville de bemærke det nye kæmpemæssige præsidentpalads, bygget af kineserne, nye fortove, nye gadelamper og nye smarte højhuse.

Men den flotteste bygning af dem alle var *det andet kongrescenter*. Præsident Obiang havde et halvt år forinden fået forevist det kongrespalads, som kineserne havde bygget

ÆKVATORIALGUINEA

Naturressourcer: Landet er den fjerdestørste eksportør af råolie i Afrika efter Nigeria, Angola og Sudan.

Befolkningen tæller omkring 700.000 indbyggere, hvoraf de fleste tilhører den romersk-katolske kirke. Men alle tal er usikre. Landets egne opgørelser varierer mellem 500.000 og 1,6 million indbyggere.

Geografisk har landet samme struktur som Danmark. Størstedelen ligger på fastlandet og kaldes Río Muni, mens hovedstaden, Malabo, befinder sig på øen Bioko. Der hører flere andre øer til, blandt dem den fjerne Annobón. Landet har knap samme areal som Jylland.

Danmark har ingen diplomatiske relationer til landet, som gennem de seneste seks år ikke har ønsket at modtage den danske ambassadør i Sydafrika, hvorunder landet sorterer.

til topmødet, og som enhver storby i Europa eller USA ville have været stolt af.

Her var alle faciliteter, men præsidenten syntes ikke, at det var fint nok til hans venner.

En tyrkisk arkitekt blev tilkaldt, og han tegnede et nyt kongrescenter i sort marmor. Arkitekten lovede præsidenten, at det ville stå færdigt til topmødet i slutningen af juni 2011. Og det gjorde det.

Et halvt år senere – i januar 2012 – takkede præsidenten for det olierige Ækvatorialguinea så af som formand for Den Afrikanske Union.

OBIANG FØRER EN HÅRD LINJE OVER FOR PRESSEN, HAN BETEGNER SOM TERRORISTER.

VENNER SKAL HJÆLPES

Formandskabet for Den Afrikanske Union – Afrikas svar på EU – går på skift. Før præsident Teodoro Obiang var Malawis Bingu wa Mutharika formand, og før ham var det såmænd den nu afdøde libyske oberst Muammar Gaddafi – i hvis hjemby Sirte AU blev stiftet.

Under topmødet lød der ikke et eneste kritisk ord fra hverken præsidenterne – eller spørgsmål fra de tilrejsende journalister – om, hvorfor man havde ødslet med landets oliepenge til et todages topmøde, når fire femtedele af befolkningen lever i armod, og landet har en af verdens højeste procentstater, når det gælder børnedødelighed. Hverken sundhedsvesnet eller undervisningssektoren fungerer.

End ikke Lula – Brasiliens populære ekspræsident, som nu bruger sin tid på at være koordinator for samarbejdet mellem Afrika og Latinamerika – kom med en kritisk bemærkning under sin optælling til forsamlingen.

Han fik et knus af præsident Obiang efter sin tale.

Egentlig skulle temaet for præsidenterne have været fremtiden for Afrikas ungdom, og ganske vist var der under topmødet pauser med børnesangkor og højstemte digte om kontinentets lyse fremtid, men dagsordenen blev en anden. To af præsidenterne havde måttet sende stedfortrædere til Sipopo, den ene Muammar Gaddafi, fordi han var belejret i Libyen af de gamle kolonimagter, den anden Sudans Omar al-Bashir, der var på besøg i Kina.

Begge var efterlyst af ICC – Den Internationale Straffedomstol – og eftersom 32 af de 54 afrikanske præsidenter havde skrevet under på ICC's statutter, burde de være parat til at anholde deres to kolleger og sende dem til rettergang i Haag.

Men venner skal man hjælpe, især mod de gamle kolonimagter, fremgik det tydeligt af den fælles sluterklæring, og derfor ville ingen af AU-starterne følge anholdelsesordrene.

Præsident Obiang tordnede mod de gamle kolonimagter, som “med våbenmagten Nato truede med at splitte Libyen”. På samme måde krævede Obiang, at Afrika fik sæde med vetoet i FN's Sikkerhedsråd.

Det var den sydafrikanske præsident, som skulle fortælle verden – i form af pressedelegationer fra de mere eller mindre statslige medier, der var inviteret med – om den fælles holdning, som AU var nået frem til: At ingen af de afrikanske lande ville rette sig efter den domstol, som 32 af dem støttede, og anholde Gaddafi, hvis han søgte asyl hos dem.

Desuden ville AU gerne indbyde de stridende parter i Libyen til fredsforhandlinger i sit hovedsæde i Addis Ababa.

INGEN AU-INTERESSE FOR DE SULTENDE

Men inden måneden var omme, stod det klart, at det blot var et spørgsmål om tid, før oprørerne havde erobret magten, og Gaddafi måtte tage flug-

ET LILLE LAND I AFRIKAS ARMHULE

Portugiseren Fernão do Pó opdagede i 1472 en ø i Afrikas "armhule", som bar hans navn indtil for et halvt hundrede år siden, hvor øen blev omdøbt til Bioko.

I 1778 foretog portugiserne en byttehandel med spanierne, som med øen fik et fodfæste i Afrika, og dette fæste blev i 1885 udvidet under den såkaldte stormagtskonference i Berlin, hvor Spanien fik tildelt et stykke af fastlandet, som sammen med øen blev til Spansk Guinea.

I 1968 blev landet, som få år forinden havde fået sit nuværende navn, uafhængigt og fik en forfatning inspireret af Spaniens enehersker generalísimo Francisco Franco.

Francisco Macías Nguema blev præsident. Han udråbte sig selv som hersker for livstid og forbød al opposition. En tredjedel af befolkningen flygtede, blev henrettet eller tortureret ihjel.

Nguemas nevø Teodoro Obiang Nguema tog magten i 1979 og lod onklen henrette. Præsident Obiang har siden ført en hård linje over for presse og politikere i opposition, og han fik 95 procent af stemmerne ved et valg i 2009, der er stærkt omdiskuteret.

ten. AU's indflydelse på revolutionen i Libyen havde været lig nul.

Unionen høstede i august 2011 nok en gang ukvemsord fra omverdenen. Myriader af folk døde på Afrikas Horn, og hele verden samlede penge ind. Man ville give de sultende en hånd. AU gav dem en finger, som en kommentator bemærkede.

AU havde indkaldt til topmøde om sultkatastrofen i hovedkvarteret i Addis Ababa, men kun fire præsidenter evnede at troppe op, nemlig formanden fra Ækvatorialguinea og tre fra de ramte lande Etiopien, Somalia og Djibouti.

Alene i Tyrkiet havde private indsamlinger indbragt 200 millioner dollars, mens 20 repræsentanter for de 54 AU-medlemsstater kun så sig i stand til at yde 50 millioner dollars tilsammen. Det olierige Nigeria donerede således to millioner dollars, mens kontinentets industrielle lokomotiv Sydafrika gav 1,3 millioner dollars.

Den Afrikanske Union ligger politisk brak, efter at dens stifter først flyg-

TOPMØDE-DELTAGERNE BLEV MODTAGET
MED POMP OG PRÆGT I MALABO.

HVER GÆST FIK ET TRÆ. MEN LIBYENS PRÆSIDENT
GADDAFI DUKKEDE IKKE OP TIL MØDET.

ÆKVATORIALGUINEAS MANGE FATTIGE FIK
INGEN GLÆDE AF TOPMØDE-MILLIONERNE.

> tede fra Libyen og siden blev dræbt af libyske oprørere. Gaddafi anså AU for at være sit instrument til at øve indflydelse og bidrog derfor generøst med en fjerdedel af AU's budget.

STABILT DIKTATUR SIDEN 1968

Præsident Teodoro Obiang Nguema Mbasogo – som hans fulde navn lyder – er ikke afhængig af udviklingsbistand, for hans land er blevet stenrigt i løbet af de sidste 10 år. De enorme oliefund ud for kysten har gjort, at Ækvatorialguinea bliver kaldt for "Afrikas Kuwait", og oliemænd fra Texas står for udvindingen.

Det lille land i Afrikas "armhule" er nu en af de største afrikanske olieleverandører til USA, som hellere vil have sine forsyninger fra stabile stater end fra det urolige Mellemøsten. Og stabilitet, det er netop, hvad der kendetegner Ækvatorialguinea. Præsident Obiang har hersket med jernhånd i 32 år. Og før den tid var det en endnu værre diktator, som regerede landet, nemlig hans onkel Macias, som udråbte sig selv til præsident for livstid efter uafhængigheden fra Spanien i 1968.

Præsident Obiang og hans regime topper alle internationale lister over korruption, magtmisbrug, tortur og undertrykkelse.

Kører man rundt i Malabo og spørger chaufføren om, hvem der ejer de

nye højhuse, der er under opførelse af franske, egyptiske og kinesiske entreprenører, og som skal bruges til tv-station, forsikringsselskaber, banker samt kontor for Mobil, Chevron og andre amerikanske olieselskaber, lyder svaret som regel: "Førstedamen." Ligesom, ud over præsidentfruen, Obiangs familiemedlemmer også er aktive i byggebranchen.

“

Olierigdommene har statistisk set gjort de cirka 700.000 indbyggere til de rigeste afrikanere.

I gaderne kører biler af mærkerne Bentley, Maserati, Lamborghini, Lincoln, Rolls-Royce og BMW X6 rundt – og politiet kører i Hummer, for de ansatte i magtapparatet har gode forhold. De bor i noble kvarterer i huse af mursten med el og vand, mens der på den anden side af muren ligger slumkvarterer med åbne kloakker. Hvor lyset kommer fra gadelygten, og vandet skal hentes langvejsfra.

Olierigdommene har statistisk set gjort de cirka 700.000 indbyggere til de rigeste afrikanere. Ifølge nogle opgørelser kan de tilmed regnes til de

rigeste i verden – efter Luxembourg. Men over 70 procent lever i armod som førhen og har en daglig indtægt på under en dollar om dagen. Og de får ingen hjælp udefra, fordi devisen i u-landsbranchen er: "Hvorfor skal fattige mennesker i de rige lande betale penge til de rige mennesker i fattige lande?"

SATSER PÅ "KONGRESTURISME"

Obiangs venner derimod har det godt. Også de tilrejsende præsidentkolleger, som havde fået hvert sit præsidentpalads i Sipopo – "Den Afrikanske Unions By".

Men hvad skal de bruges til? Og de femstjernede hoteller, og de to kongrespaladser?

Det mest nedslidte og forsømte ministerium i Malabo er turistministeriet. Obiang ønsker ingen udlændinge, og slet ikke journalister, som han betegner som værende lig terrorister. Det er svært at få visum til landet, medmindre man er ansat i olieindustrien.

Statssekretær for turisme José Mba Obama (hans efternavn er ret almindeligt på disse kanter) mener, at Sipopo vil blive en attraktion for internationale organisationer, der vil holde konference et smukt sted.

Når man indvender, at det er ret umuligt at få et visum til landet, og antyder, at statens interesse i turister synes ret begrænset, siger statssekretæren: "Vi er et lille land, og derfor vil vi ikke satse på masseturisme, men på kongresser."

Obiang er ikke den eneste AU-formand med byggeiver. I 1979 brugte præsidenten af Liberia millioner af dollars på at bygge Hotel Africa, der skulle huse AU's topmøde. Det var det mest luksuøse hotel i Liberia. I dag er det en stor, tom bygning, der står tilbage som et monument over en dårlig leder.

Forholder man statssekretæren historien om Hotel Africa, siger han, at han ikke kender til den, og ryster på hovedet:

"Dengang var Afrika anderledes. Nu er vi i det tredje årtusind, og de planer, som regeringen udarbejder, er godt gennemtænkt." •

ØJVIND KYRØ ER JOURNALIST OG HAR I 30 ÅR DÆKKET AFRIKA. HAN DELTOG I AU-TOPMØDET I ÆKVATORIALGUINEA I JUNI 2011.

ÆKVATORIALGUINEA - "AFRIKAS KUWAIT" - SÆLGER I DAG EN DEL OLIE TIL USA. HER MØDES DE TO LANDES LEDERE MED DERES RESPEKTIVE FØRSTEDAMER TIL EN RECEPTION PÅ THE METROPOLITAN MUSEUM I NEW YORK.

VIGTIGE VALG I VERDEN

Hvert år holdes der valg i op imod 100 lande. *Udvikling* har bedt en ekspert udpege fem særlig betydningsfulde valg i 2012.

AF JØRGEN ELKLIT

IRAN:

BLIVER DET 2009 OM IGEN?

Iranerne skal til parlamentsvalg sidst i marts. Valgene i Ahmadinejads Iran foregår på en yderst uigennemskuelig måde, mange kandidater slettes af Vogternes Råd, og valgsystemet er kompliceret. Hertil kommer, at erfaringerne fra det kaotiske præsidentvalg i 2009 utvivlsomt vil spille ind på myndighedernes forberedelse af valget, som kommer i forlængelse af en periode, hvor det internationale pres på Iran intensiveres.

FOTO: ATTA KENARE/SCANPIX

LIBYEN:

ALT ER FORTSAT RET UKLART

Efter køreplanen skal der også være valg i Libyen i juni, nemlig til den forsamling, der blandt andet med overgangsrådets leder Jalil i spidsen, skal skrive en ny grundlov efter 40 år med Gaddafi. Det bliver utroligt spændende at se, hvordan valget bliver forberedt, og hvilket valgsystem man eventuelt kan blive enig om. Et rygte siger, at nogle vil have det samme mangelfulde valgsystem, som Afghanistan bruger. Det er også vigtigt, om og hvordan internationale og nationale interesser vil kunne arbejde sammen.

FOTO: SABRI ELMHEDI/SCANPIX

PALÆSTINA:

IKKE FLERE UDSKYDELSER, TAK!

Parlaments- og præsidentvalg (hvor Mahmoud Abbas skal på valg) skal holdes i Palæstina først i maj – stærkt forsinket. Siden valget i 2006, hvor Hamas var meget bedre end Al Fatah til at udnytte valgsystemets kringelkroge og derfor fik en klar majoritet i det lovgivende råd. Selv om Hamas ikke fik ret mange flere stemmer end Fatah, har man diskuteret mulige reformer af valgsystemet, og på det seneste også forskellige former for samarbejde, hvis reelle indhold dog er svært at vurdere for udenforstående. Spændende bliver det under alle omstændigheder – ikke mindst i lyset af regionens andre valg.

FOTO: FETHI BELAID/SCANPIX

IRAN: Mahmoud Ahmadinejad

LIBYEN: Mustafa Abdul Jalil

PALÆSTINA: Mahmoud Abbas

VENEZUELA: Hugo Chavez

ZIMBABWE: Robert Mugabe

VENEZUELA:

HVAD SKER DER MED CHAVEZ?

Venezuela skal have præsidentvalg i oktober, men præsident Hugo Chavez har utvivlsomt ligesom tidligere så meget kontrol over afviklingen af valget, at han som i 2006 kan sikre sig så mange stemmer, at den officielle valgsejr aldrig kommer i fare. Men spørgsmålet er alligevel, om regimets barske behandling af oppositionen – og de klart illegitime valg – vil fortsætte. Hertil kommer, at 57-årige Chavez' helbredsproblemer måske i sidste ende vil vise sig at blive en afgørende faktor. Under alle omstændigheder gør styret, hvad det kan for at underminere den første seriøse modkandidat Leopoldo López' kandidatur.

FOTO: JUAN BURRETO/SCANPIX

ZIMBABWE:

DET HELT USIKRE

Der kom jo ikke valg i det plagede Zimbabwe i 2011, som præsident Robert Mugabe ellers insisterede på, og hvor de politiske fronter fortsat forekommer utrolig fastlåste. Før der kan holdes valg, skal der stadig gennemføres grundlæggende reformer, som skal bekræftes ved en folkeafstemning, og den kan nok tidligst holdes midt på året. Forløbet af denne afstemning vil blive meget vigtig for den fortsatte udvikling, men den kan også meget nemt komme til at betyde, at der ikke kan holdes parlaments- og præsidentvalg før marts-april 2013.

FOTO: JAMES AKENA/SCANPIX

• /JØRGEN ELKLIT ER PROFESSOR, DR.SCIENT.POL. I STATSKUNDSKAB VED AARHUS UNIVERSITET.

GLOBALE VALG-GUIDES

www.electionguide.org
www.ndi.org/electionscalendar
www.eisa.org.za/WEP/calendar2012.htm

NADINE GORDIMER TIL NOBELPRISTFEST I 2001 - TI ÅR TIDLIGERE MODTOG HUN SELV NOBELS LITTERATURPRIS.

“
Menneskelige
relationer har
intet med politik
at gøre.

Nadine Gordimer

Forfatter-interview:

MODVÆGT
TIL MAGTEN

Sydafrikanske Nadine Gordimer var aktiv i frihedskampen under apartheid – i dag er den bogaktuelle forfatter skuffet over sine gamle meningsfæller, som nu er blevet magthavere.

AF ANNA MOGENSEN

OM FORÅRET MIDT I NOVEMBER kommer himlen tættere på menneskene i Johannesburg. Jacarandatræerne blomstrer, og lange alléer med himmelblå trækrone svæver som baldakiner over folk i byens parker, langs de hæsblæsende indfaldsveje og forstædernes stille gader.

I en bungalow langs en af de blå alléer bor den sydafrikanske forfatter Nadine Gordimer. Hun har inviteret til interview og te, der bliver serveret på verandaen. Husets kølige, britiske kolonistil med mørke mahognigulve, lette træmøbler, europæisk kunst og afrikanske artefakter er afstemt til Nadine Gordimer, der selv oser af elegance og nonchalant bohème. Hun er netop fyldt 88 år; hun er lillebitte og andægtigt stor på samme tid. Hendes statur er spinkel og elegant. Blikket er stærkt, ansigtet aristokratisk og stemmen myndig.

“Det er hæsligt. Jeg vil have noget mere impressionistisk,” siger hun som det allerførste.

Nadine Gordimer skal vælge omslag til sin nye roman *No Time Like the Present*, der udkommer i marts. Det udkast, som ligger foran hende på bordet, rammer læseren i synet med krasse gule og røde farver og et tungt grafisk udtryk af et ansigt formet som det afrikanske kontinent. Det karikerede udtryk tåler at blive raffineret, forstår man.

I Gordimers nye roman er personskildringen af ægteparret Steve og Jabuliles liv i det “nye” Sydafrika den prisme, som nationens

NADINE
GORDIMER

Født 20. november 1923
i Springs, Johannesburg.

Sydafrikansk forfatter, der modtog Nobels Litteraturpris i 1991. Har skrevet 15 romaner, et utal af noveller og samfundskritiske essays. Et udvalg er samlet i *Telling Times: Writing and Living 1950 - 2008* (2010). Hendes nyeste roman *No Time Like the Present* udkommer i marts.

Hendes mand, kunsthandleren Reinhold Cassirer, døde i 2001. Hun har to børn, en datter i Frankrig og en søn i USA. En svigerinde bor i København.

postapartheidshistorie reflekteres i. Forbindelsen mellem fortællingen om menneskelig smerte og udvikling og kritik af et samfund, der snubler i sin frihedstrang, gør, at romanen er et højaktuelt portræt af et land, som lige nu famler efter en fælles national identitet uden forskel på sort og hvid. Samtidig er det en universel fortælling om menneskers levede liv.

Men hvad er det, der karakteriserer Gordimers forfatterskab som særligt sydafrikansk ifølge hende selv?

“At jeg er født og opvokset her. Jeg er tilfældigvis hvid, men jeg er ikke europæer,” siger hun med sin sprøde, skarpe stemme.

LITTERÆR AKTIVIST

I årene under apartheid kæmpede Nadine Gordimer for frihed som systemkritiker. Hun deltog i ulovlige demonstrationer og talte offentligt imod regimet, når hun var i udlandet. Hun meldte sig ind i den ulovlige organisation African National Congress (ANC) og blev gode venner med Nelson Mandela og hans forsvarsadvokater, der mødtes i hendes hus, når de skulle have arbejdsro. Det var også her, hun skjulte ANC-ledere, som var gået under jorden.

Da Gordimer fik Nobels Litteraturpris for sit forfatterskab i 1991, var det blandt andet begrundet med hendes stærke litterære protester mod apartheidsystemets raceadskillelse og hendes episke skildringer af menneske-

lighed midt i grusomhedens regime. I romanen *Burger's Daughter* tager den unge *afrikaaner* Rosa Burger for eksempel frihedskampen op efter sin far, der dør i fængslet i kampen mod apartheid.

På den måde er Gordimer et ikon både som forfatter, frihedskæmper og samfundskritiker. Men at fremhæve hendes rolle i kampen mod apartheid slører for hendes reelle litterære formål, påpeger hun.

“Hvordan i alverden skulle jeg kunne have andel i apartheids fald? Jeg ser blot mig selv som en, der gik imod regimet. Selv om mine bøger har været forbudte, er det alene min hensigt at udforske, hvad det vil sige at leve sit liv og være menneske i mit land,” siger hun og hentyder til, at tre af hendes bøger blev censureret under apartheid, fordi de kunne fortolkes som kritik af regimet.

I stil med andre postkoloniale forfattere som nigerianske Chinua Achebe, Ben Okri og Ken Saro-Wiwa er det ellers nærliggende at opfatte Nadine Gordimer som en forfatter, der skriver sig ind i en genre af protestlitteratur, som forsvarer den undertrykte og udstiller et parallelsamfund, oftest hvor sorte og hvide lever skarpt adskilte fra hinanden. Set gennem den postkoloniale linse gør hun oprør mod de hvides autoritet og formulerer en ny magtstruktur for dem, der tidligere var undertrykte.

Men Gordimers budskab er mere tvetydigt end at opløse modsætningerne mellem sort og hvid, godt og ondt, offer og tyran og at give stemme til dem, som systemet undertrykker. Hvis det var hensigten, ville det for hende være at overskride grænsen mellem det kunstneriske og det politiske budskab. For at undgå at træde ind i det politiske domæne, insisterer hun derfor på, at hun først og fremmest er optaget af komplekse psykologiske skildringer og skæbnefortællinger.

“Folk fokuserer altid på det politiske, men for mig er det at skrive til enhver tid at udforske, hvad det vil sige at være menneske og at opdage, hvad det vil sige at være i live. Menneskelige relationer har intet med politik at gøre.”

Det kan virke påtaget koket, når hun vrister sig fri af de selvsamme politiske synspunkter, der har givet hende status som en opretholder af

landets moralske samvittighed – i liga med Desmond Tutu og Nelson Mandela – og som har indbragt hende verdens fornemmeste litteraturpris netop for sine politiske fortolkninger.

Men det er mere som litterær end som politisk aktivist, at hun skildrer komplekse følelsesmæssige relationer og viser, hvad Sydafrikas konflikter betyder for mennesker og deres moral, valg og selvopfattelse, fastholder hun.

“Politik har aldrig været mit liv. Mit liv er livet som forfatter. Når jeg siger, at der ikke er politiske budskaber i mine tekster, er de der jo indirekte alligevel. Men jeg vil gerne understrege, at det aldrig er min hensigt bevidst at overbringe et bestemt budskab eller overtale nogen til at tage et bestemt standpunkt.”

“

Jeg tror ikke, at hvide i Sydafrika indser, hvor stor skade apartheid gjorde på dem selv.

Nadine Gordimer

AT LÆSE SIG FRI

Nadine Gordimers skildringer af personer og miljøer er dokumentaristiske og intenst autentiske, og som en antropolog på feltarbejde i fantasien observerer hun minutløst, hvad de fiktive personer siger og gør og fremstiller det i fortællinger fortættet med detaljer.

Men teksterne er ikke frigjort for tid og sted, og hun uddyber, hvordan apartheidtidens undertrykkelse har haft betydning for alle sydafrikaneres liv, uanset hvor man havde sit tilhørsforhold.

“Det må nødvendigvis påvirke at være født ind i en tid med frygtelige konflikter og med ekstremt undertrykkende love. Derfor er der et dobbelt pres; du skaber din indre opfattelse af, hvad det vil sige at være menneske og med forskellige følelser i relationerne til andre mennesker. Det er omsluttet af de ydre love. Du skabes som mennesker i takt med, at du formes indefra og undertrykkes udefra – også selv om du ikke tilhører den gruppe, der undertrykkes,” siger hun og fortsætter ad et velkendt spor,

hvor hun anfægter de hvides autoritet og selvagtelse.

“Jeg tror ikke, at hvide i Sydafrika indser, hvor stor skade apartheid gjorde på dem selv. Man kan ikke undertrykke et andet menneske uden at undertrykke sig selv og det at vokse som menneske.”

Men hvad var det da, der lod hende vokse sig fri af undertrykkerens rolle?

“At læse,” lyder svaret.

“At læse er for mig at blive motive- ret til nye opdagelser om livet. De forfattere, der udfordrer mine holdninger og anskuelser til livet, er de virkelig store forfattere.”

“

“Mod? Nu?” udbryder hun, nærmest forarget over at nogen kan finde på at spørge til mod i fredstid.

NADINE GORDIMER VAR EN MÅRKT SKIKKELSE I ANTI-APARTHEID-BEVÆGELSEN OG EN AF DE FØRSTE PERSONER, NELSON MANDELA ØNSKETE AT SE, DA HAN BLEV LØSLADT FRA FÆNGSLET I 1990.

MOD TIL AT RISIKERE

For at forstå hvad der anfægtede Nadine Gordimer så voldsomt, at lige netop hun talte systemet imod, fortæller hun om barndommen i 1920'ernes Springs, en mineby uden for Johannesburg, hvor diskriminationen hærgede, sladderens satte dagsorden, og frygten for “de sorte” tidligt blev indprentet i enhver skolepige.

Som helt ung omsatte hun oplevelserne af raceadskillelsen, undertrykkelsen og diskriminationen af de sorte minearbejdere til skønlitterære fortællinger i noveller. At hun opdagede sit talent for at udtrykke sig gennem

sproget, tilskriver hun, at hun tilbragte det meste af sin tid på biblioteket.

“Jeg blev ikke forfatter ved at skrive, men ved at læse,” som hun siger.

Som studerende på universitetet fandt hun et helt særligt fællesskab med unge, sorte studerende, der ekstraordinært havde fået lov til at tage en uddannelse. Sport og teselskaber kedede hende, men med de nye venner oplevede hun, at de sammen kunne udforske tilværelsen og omsætte opdagelserne til fortællinger. Forfatterskabet udviklede sig i kredse af kunstnere og intellektuelle, der

var i opposition til regimet, og som var modige nok til at risikere straf og overgreb.

“Da risikoen for at havne i fængsel eller blive angrebet var størst i 1960'erne, havde jeg faktisk skrevet i mange år forinden. Jeg troede på det at skrive, og det betød, at jeg ikke var bange. Det, der trådte i stedet, var vrede og indignation. Da jeg blev involveret i ANC og protesterede åbenlyst sammen med mine *comrades*, har der været elementer af frygt. Men jeg tror, at frygten blev erstattet af en følelse af, at det var nødvendigt at risikere sig selv,” siger hun.

GORDIMER MED STOR, SØVNIG I HUND I SIN HAVE BAG VILLAEN I JOHANNESBURG.

NYE KONFLIKTER OG TRUSLER

Telefonen ringer. Det er Gordimers forlægger, der vil drøfte de sidste detaljer i kontrakten. Hun forklarer, at hun vil se nye udkast til omslaget til bogen. Og som for at understrege hvor stærkt bundet forfatterskabet er til en national identitet, siger hun:

“

Der er opstået en ny konflikt og trussel. “Beskyttelse” – hvilket frygteligt ord at bruge – af information. Som borger føler jeg, at jeg har pligt til at protestere.

Nadine Gordimer

“Jeg er sydafrikaner! Derfor vil jeg gerne have, at det bliver et sydafrikansk forlag, der får bogen først.”

Modet, som flammede fra hendes tekster i tiden under apartheid, er væk i hendes nye bøger.

“Mod? NU?” udbryder hun, nærmest forarget over at nogen kan finde på at spørge til mod i fredstid.

Det er muligt, at modet ikke længere er nødvendigt, men Gordimer er om ikke vred så indigneret over den retning, som det sydafrikanske samfund i disse år udvikler sig i.

En ny såkaldt informationsbeskyttelseslov er netop blevet vedtaget i parlamentet (se også side 27). Ifølge Nadine Gordimer begrænser den reelt ytringsfriheden for journalister og forfattere, der kan få op til 25 års fængsel for at granske og offentliggøre politiske dokumenter. Hun er en stærk modstander af initiativet, som minder hende om den censurering af tekster, hun selv var udsat for.

“Der er opstået en ny konflikt og trussel. “Beskyttelse” – hvilket frygteligt ord at bruge – af information. Som borger føler jeg, at jeg har pligt til at protestere. Det kommer naturligt til mig at blive bekymret på vegne af os alle sammen. De mennesker, der har magten, forsøger på alle mulige måder at tilfredsstille hinanden, og derfor har vi brug for forfattere og digtere som modvægt.”

Sammen med andre forfattere og journalister har hun protesteret offentligt imod loven, hun mener strider imod de frihedsideal, demokratiet

giver løfter om. Hun lægger derfor ikke skjul på sin skuffelse over, at ANC er stærkt på vej til at forplumre de frihedsideal, som Sydafrika blev bygget op omkring efter apartheids fald. Mennesker, der var modige under frihedskampen, har vist sig at være korrupte.

Og mennesker, hun har delt holdning med, er blevet hendes modstandere. I 2001 gentog historien om censurering af hendes tekster sig. Et udvalg af (hvide) lærere gennemgik skolernes pensum i Gauteng-provinsen. Romanen *July’s People* blev beskyldt for at være racistisk og derfor fjernet fra skolernes pensum.

Trods desillusionen over hvordan hendes meningsfæller forvalter friheden for loven, er det netop i kritikken af ANC, at Gordimers loyalitet ligger.

“Der er ingen alternativer. ANC repræsenterer hovedparten af sydafrikanerne. Men det er min pligt at kritisere, for det betyder, at jeg stadig er loyal,” siger hun.

Som en krønikeskriver fortsætter denne smukke, lille dame, skarpsindige intellektuelle og Nelson Mandelas ven med at folde Sydafrikas fortælling ud på tæt hold gennem sine menneskeskildringer.

“Jeg har aldrig nogensinde tvivlet på, om der var noget, jeg kunne skrive. Hvis ikke jeg troede, jeg kunne skrive det, ville jeg ikke gøre det. Det skal ikke misforstås som arrogance, men prosa har bare altid faldet mig let.”

Nadine Gordimer rejser sig og følger mig gennem husets kølige gange, gennem det gamle, renskurede køkken, hvor to koteletter ligger på en tallerken under et fluenet. Udenfor fejrer en havemand de blå jacarandablomster sammen, der daler ned mod fortovet og lægger sig i tykke, tætte driver. Hun vender hovedet på skrå og smiler venligt. • /ANNA MOGENSEN ER FREELANCEJOURNALIST.

FORBUDTE BØGER

.....
Gennem sine menneskeskildringer kritiserede Nadine Gordimer apartheidregimet og den hvide middelklasse. I en lang årrække var det forbudt og strafbart at sælge, læse eller citere fra tre af hendes bøger. Forbuddet mod *The Late Bourgeois World* varede i 10 år, *A World of Strangers* var forbudt i 12 år, mens *Burger’s Daughter* var forbudt i nogle få måneder.

Tunesien satser på filmkunst

Mød efterkommerne af danske slaver i Ghana

FRA 1659 TIL 1850 handlede danskerne med blandt andet guld, elfenben og slaver på Guldkysten i vor tids Ghana.

32 slaver, der hørte til den danske plantage Frederiksgave på Guldkysten, blev frigivet i 1848 og slog sig ned i nærheden. I dag lever deres efterkommere stadig samme sted. Hvem er de, og hvordan ser de på fortiden? Det giver et nyt undervisningsmateriale til skoler og gymnasier fra Nationalmuseet et indblik i.

Bag den 18-siders onlinepublikation *Løvens fortælling* står etnolog Maria Sander og lærer og undervisningskonsulent Dorthe Nielsen. •/ULM

Læs mere på:
www.natmus.dk/sw46548.asp

OPRØRET I TUNESIEN lover nu også godt for landets filmelskere, skriver onlinemagasinet Tunisia Live.

En ny filmorganisation, ATAC (The Tunisian Association for Cinema), vil booste landets filmindustri ved at uddanne nye filmfolk og vise film for alle på gader, skoler, caféer, hospitaler og andre offentlige steder.

Filminstruktører i Tunesien har ellers haft hårde odds, især efter visninger af den franske

tegnefilm *Persepolis* om en ung pige under den islamiske revolution i Iran, og den tunesiske dokumentarfilm *Secularism Inchallah*, der gjorde mange tunesere vrede. •/ULM

E-bøger indtager Afrika

I FREMTIDEN KAN LÆSEHESTE i Kenya låne deres biblioteks-bøger via en computer eller mobiltelefon og læse dem som e-bøger. Landets nationale biblioteksstyrelse er nemlig gået i gang med at digitalisere sin samling, skriver avisen Nairobi Star.

Initiativet er et af flere e-bogsfremstød i Afrika gennem den seneste tid.

Et andet initiativ er målrettet skolebørn i fjerne landområder i Ghana, hvor det er svært at skaffe skolebøger. Her har organisationen Worldreader, der arbejder med at sprede litteratur gennem ny teknologi, i et år distribueret e-bogslæseren Kindle og e-bøger til ghanesiske skolebørn med stor succes.

E-bogens fordel er, at den er nem og billig at producere og distribuere i modsætning til papirbøger, også fordi den kan hentes via mobiltelefon. Dens indmarch i Afrika får kommentatorer til at spå, at e-bogen kan medføre en "læse-revolution".

"Her i Afrika har vi allerede set, hvordan digitalisering – især sociale medier – har hjulpet til at forme politiske revolutioner i Tunesien, Egypten og Libyen. Hvis sociale medier kan vælte mangeårige diktatorer, hvad kan det så ikke gøre for læsefærdigheder?" skriver Edward Nawotka, chefredaktør på onlinemagasinet Publishing Perspectives. •/ULRIKKE MOUSTGAARD

EU og migration:

FLODBØLGEN, DER ALDRIG KOM

Gaddafi truede, og europæerne bævede. Oprøret i Nordafrika satte migration øverst på EU-dagsordenen midt i en tid med ny indvandringspolitik.

AF RIKKE ALBRECHTSEN, BRUXELLES

20/

ANTALLET AF MIGRANTER TIL EU EFTER DET ARABISKE FORÅR VAR BEGRÆNSET. HER ANKOMMER EN BÅD MED TUNESERE TIL DEN ITALIENSKE Ø LAMPEDUSA I APRIL 2011.

■ DEN KOM ALDRIG, den “exodus af bibelske proportioner” mod Europa, som flere italienske politikere forudså, da usikkerheden omkring de flygtningemæssige konsekvenser af det arabiske forår var på sit højeste.

Men regimeskifterne i Nordafrika fik alligevel sat deres spor på både eksterne og interne EU-politikker. Et år efter kan vi se tilbage på nogle måneder, der vil gå over i EU-historiebøgerne som en periode, hvor den gensidige tillid blandt EU-landene styrteddykkede, Schengen-systemet blev sat i spil, og Europa havde svært ved at finde den rette grimasse over for de nye demokratier. Det er vurderingen fra en række eksperter, der har fulgt udviklingen tæt fra Bruxelles.

Spoler vi filmen tilbage til de første måneder af 2011, ser vi to EU-lande komme under et usædvanligt og hurtigt voksende flygtningepres, nemlig Malta og Italien, hvor særligt den lille italienske ø Lampedusa kun 113 kilometer fra den tunesiske kyst fik lov at holde for. Øen kom første gang i fokus, da over 20.000 tunesere pludselig strømmede til mellem januar og marts.

“Det var unge tunesiske mænd, der var på udkig efter bedre økonomiske vilkår,” siger Izabella Cooper, der er talskvinde for EU’s grænseagentur Frontex med hovedsæde i Warszawa, Polen.

Hun var på Lampedusa i flere omgange som led i den mission, EU-landene satte til at bistå italienerne. Og hun så også det skift, der skete, efterhånden som oprøret bredte sig i Libyen.

“I marts begyndte vi at se skibe pakket helt til taget med familier, gravide kvinder og ældre.”

“De, der ankom, var afrikanere fra syd for Sahara. Der var meget få libyere. Det var folk, som rent faktisk flygtede fra krig,” siger hun og understreger, at vidnesbyrd fra de flygtende peger på, at de blev tvunget i bådene.

“Mange af dem blev sendt ud med magt af Gaddafis styrker.”

De dramatiske billeder af de overfyldte og knap sødygtige både gik medierne rundt sammen med forlydender om forlis og massedød på havet. Samtidig lovede en presset Muammar Gaddafi europæerne, at “en bølge af migranter” ville skylle ind over dem. Men Izabella Cooper understreger, at strømmen så godt som stoppede, da det oppositionelle Nationale Overgangsråd overtog kontrollen med flere vigtige libyske havne i august.

“

Mange af migranterne blev sendt ud med magt af Gaddafis styrker.

Izabella Cooper,
talskvinde for
EU's grænseagentur Frontex

LANGTFRA MILLIONTAL

I alt rapporterer Frontex, at over 50.000 kom til Lampedusa under det arabiske forår. Et ekstremt voldsomt antal for et lillebitte øsamfund på 5.000 mennesker geografisk afsondret fra resten af Europa. Omkring 1.500 ankom fra Libyen til Malta i samme periode, hvilket også satte asylsystemet dér under pres. Men det er et forholdsvist beskedent tal, hvis man tager i betragtning, at der i samme periode strømmede langt over en million over grænserne til Libyens nabolande og særligt til Egypten og Tunesien, der selv stod midt i et regimeskifte, mener Elizabeth Collett, der er EU-ansvarlig på den amerikanske tænketank Migration Policy Institutes Bruxelles-kontor.

“Når man ser på det samlede tal i forhold til befolkningstallene, så taler vi jo ikke om en flodbølge,” siger hun.

“Men det er vigtigt at huske på, at i denne debat er de faktiske antal blevet irrelevante. Det er opfattelsen af antallet, der er vigtig. Hvis folk har opfattelsen af, at det er højt, så er det det.”

Da de første tunesere dukkede op på Lampedusa og på Malta var den instinktive reaktion fra de italienske og maltesiske regeringers side at vende sig til deres EU-partnere og bede om deres opbakning. De ville have lovnin på, at de ikke ville stå helt alene med ansvaret for at lege EU's grænsepoliti, hvis det gik helt galt, bare fordi det tilfældigvis var dem, der havde kyster tættest på. Men viljen til at træde til var ikke særlig stor. Og nordeuropæiske lande som Danmark og mange andre afviste på det kraftigste, at der ville blive tale om at lave nogen form for intern fordeling af tilkommende af frygt for, at det ville kunne tiltrække flere.

“Det viser, at viljen fra medlemsstaterne til at vise solidaritet og tage et egentligt ansvar er meget minimal,” siger Kris Pollett, der er seniorrådgiver ved de europæiske flygtningerråds paraplyorganisation ECRE i Bruxelles.

SCHENGEN I SPIL

Da italienerne ikke følte sig hørt af deres europæiske samarbejdspartnere, greb de til utraditionelle metoder. De udstyrede den første bølge af unge tunesere med et midlertidigt visum til det grænseløse Schengen-område. Velvidende at mange af dem havde familie og kontakter i Frankrig og derfor straks ville søge mod den tidligere koloniherre. Det ledte til en kortvarig diplomatisk krise mellem de to lande, som mandede ud i den måske mest uventede følgevirkning af udviklingen i syd. De udbad sig en skærpelse af Schengen-reglerne, så det fremover bliver muligt at lukke for grænserne til et andet Schengen-land i længere tid, hvis det kommer under særligt stort indvandringspres. En skærpelse, der er blevet tolket som et mistillidsvotum til det fælles grænsesystem, men som nu er på vej til at blive lov.

Samtidig kom det arabiske forår på et tidspunkt, hvor EU var i gang med at gentænke hele sin strategi for asyl og indvandring. Og de nye vinde, der blæste over vores sydlige naboer, har betydet, at EU-Kommissionen måtte indstille sigtet på en ny virkelighed med nogle helt andre forhandlingspartnere i den anden ende.

“Spørgsmål om migration skal behandles på en anden måde end før, fordi EU nu er i dialog med folk, der er i gang med at etablere demokrati,

hvor man før havde med folk at gøre, som prøvede at bibeholde diktaturer,” siger Yves Pascouau, der er senioranalytiker og leder af migrationsprogrammet ved European Policy Centre (EPC) i Bruxelles.

“Det var ellers åbenlyst ret bekvemt for nogle medlemsstater, fordi diktatorerne var gode at lave aftaler med om at håndtere migrationsstrømmene mod EU, sådan som det var tilfældet med Libyen,” siger Yves Pascouau og henviser til den aftale, som den daværende italienske premierminister Silvio Berlusconi lavede med Libyens daværende leder Muammar Gaddafi i 2009. Gaddafi fik næsten stoppet flygtningetrafikken mellem Libyen og Italien, efter at ruten havde været en af de mest populære veje ind i EU.

NOGET FOR NOGET

Svarene er indtil videre kommet i to nye udspil fra unionens lovforslagsmaskine EU-Kommissionen: En fornyelse af den europæiske naboskabskabspolitik med større fokus på demokrati og menneskerettigheder i bytte for udviklingsstøtte og bedre handelsadgang. Og en ny udmelding om unionens globale tilgang til migration og mobilitet. Begge forslag retter fokus mod, hvordan man kan facilitere den lovlige adgang til EU-territoriet i bytte for, at nabolandene sætter ind mod irregulær indvandring og menneskesmugling og underskriver hjemsendelsesaftaler.

“

Idéen er at linke migration til udviklingspolitikken. Så hvis et land ikke bekæmper irregulær migration, så vil EU skære i udviklingsstøtten. Det er meget, meget bekymrende i mine øjne.

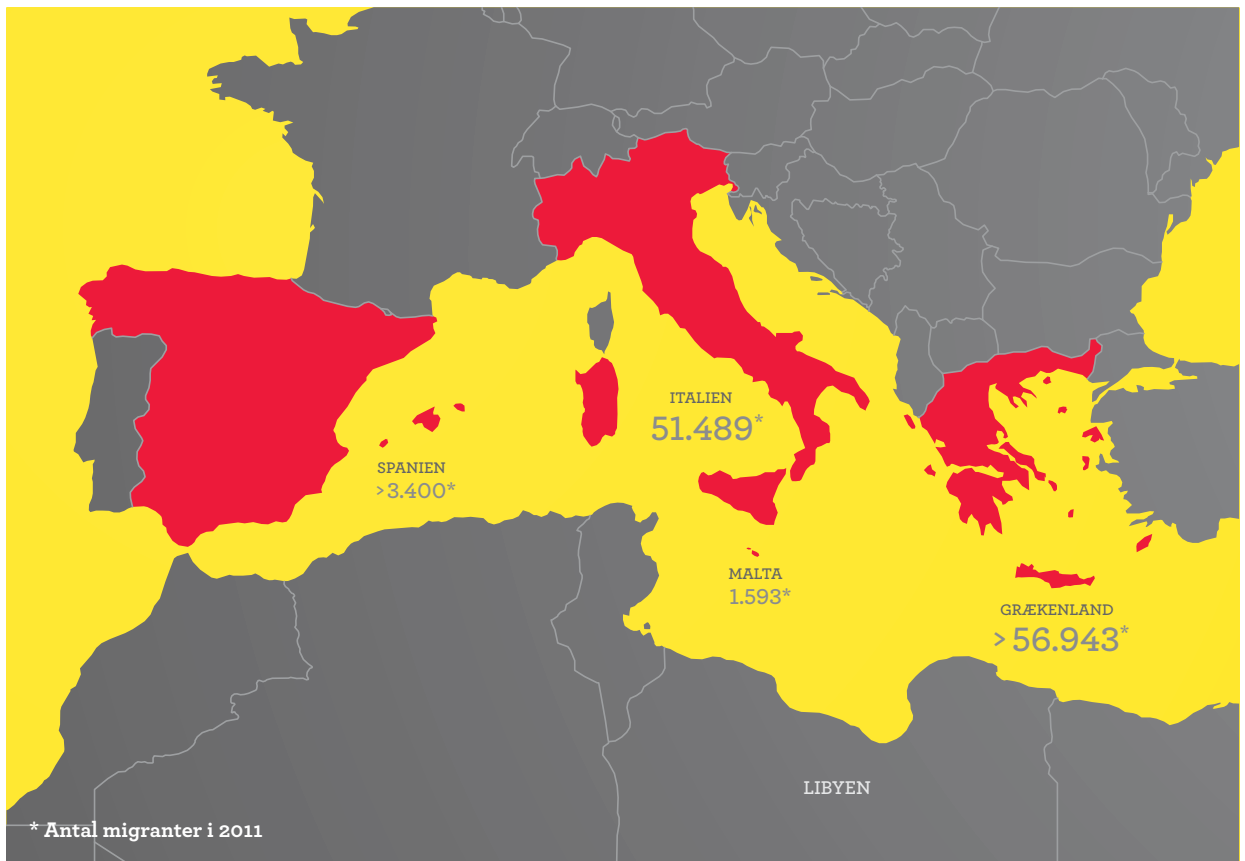
Yves Pascouau,
European Policy Centre

Blandt tiltagene er udvekslingsaftaler for studerende og etablering af jobcentre i landene, der blandt andet skal gøre det lettere at finde de rette kandidater til ledige job.

Det bifalder Aspasia Papadopoulou fra de europæiske flygtningerråds paraplyorganisation ECRE i Bruxelles.

FORT EUROPAS POPULÆRE DØR

Sydeuropa er hovedindgang for en del migranter fra især Afrika og Asien med kurs mod EU og dets medlemsstater.

SPANIEN

Antal migranter i 2011

Omkring 450 kom til De Kanariske Øer, mens tallet for fastlandet var omkring 2.950.

Hvorfra?

Spanien var engang et af de mest populære mål for migranter med kurs mod Europa. I 2006 kom omkring 32.000 til De Kanariske Øer alene, primært fra Vestafrika. Men siden spanierne indgik en aftale om havpatruljering og grænsekontrol med den vestafrikanske stat Senegal, og europæerne udstyrede senegaleserne med alskens grænseovervågningsudstyr, er tallet faldet drastisk.

Kilde: Frontex

ITALIEN

Antal migranter i 2011

51.489.

Hvorfra?

25.935 kom fra konfliktzonen i Libyen, men de var primært fra Afrika syd for Sahara, Afrikas Horn og Bangladesh og Pakistan. 25.554 var tunesere. Langt størstedelen sejlede til den lille ø Lampedusa, der ligger 113 kilometer fra den tunesiske kyst og et par hundrede kilometer fra Libyen. Det er en voldsom stigning i forhold til de sidste par år, hvor søvejen til Italien fra Nordafrika har været patruljeret af nordafrikanerne selv som led i aftaler med Italien og med EU.

Kilde: IOM

MALTA

Antal migranter i 2011

1.593.

Hvorfra?

Det relativt begrænsede antal migranter kom som et resultat af de væbnede konfrontationer i Gaddafis Libyen – beliggende kun få hundrede kilometer i fugleflugtlinje fra Malta. De fleste kom fra Somalia, Eritrea, Etiopien og Sudan, men for første gang har øen – der med 400.000 indbyggere og et areal betydeligt mindre end Falster er en af de mindste medlemsstater i Den Europæiske Union – også modtaget folk fra Pakistan og Bangladesh.

Kilde: IOM

GRÆKENLAND

Antal migranter i 2011

Mindst 56.943.

Hvorfra?

I årets første otte måneder blev 780 tunesere, 2.109 marokkanere, 122 libyere, 619 syrere og 578 egyptere registreret. Grækenland er den primære port til EU for papirløse migranter på grund af sin porøse grænse til Tyrkiet, som grækerne har svært ved at patruljere. Ruten er populær hos folk fra Mellemøsten og Asien, men også nordafrikanere er begyndt at benytte sig af, at de ikke behøver visum til Tyrkiet. De køber en flybillet til Istanbul, og derfra er der ikke langt til grænsen.

Kilder: IOM og Frontex

EN AFTALE MELLEM GADDAFI OG BERLUSCONI FIK I 2009 SAT PROP I DEN POPULÆRE MIGRANTRUTE FRA LIBYEN TIL ITALIEN. DET LAVEDE DET ARABISKE FORÅR OM PÅ.

“For hvis der er lovlige indvandringskanaler, hvorfor så sætte sig i bådene?” spørger hun.

Fra EU-Kommissionens side har den ansvarlige kommissær Cecilia Malmström påpeget, at EU-landene gennem de næste par år vil mangle to millioner sæt hænder alene i sygehussektoren, og at det aldrende Europa på sigt vil få brug for endnu større arbejdskraftindvandring.

Men Aspasia Papadopoulou understreger, at hun vil se det, før hun tror det.

“På papiret ser det ok ud. Der bliver taget højde for, at der er et enormt pres på regeringerne i disse lande, der

står med store udfordringer i forhold til den store generation af unge arabere, som venter på at få nogle reelle fremtidsperspektiver. Men om der rent faktisk kommer noget arbejde ud af det, venter vi stadig på at se i praksis,” siger hun og understreger, at det ikke er EU, men medlemslandene selv, der enkeltvis skal åbne dørene til deres arbejdsmarked.

Ifølge Elizabeth Collett fra Migration Policy Institute er det svært at forestille sig, at der skulle være særlig politisk appetit på den slags midt i en krisetid, hvor EU-landene forsøger at kæmpe sig ud af et økonomisk og finansielt morads med stigende

arbejdsløshed blandt deres egne vælgere til følge.

“Der er en skizofreni i EU-debatten, hvor landene på den ene side gerne vil støtte frie og demokratiske principper og forandring, men samtidig ikke vil give migranter lovning på noget, som de ikke kan give deres egne borgere, for eksempel jobs,” siger Elizabeth Collett.

Hun bliver bakket op af Yves Pascau, der mener, at noget-for-noget-tankegangen er ved at tage overhånd. “Vi beder om en masse, og vi tilbyder meget lidt igen,” siger han.

Samtidig peger han på det, han ser som en meget foruroligende ud-

vikling. I den nye naboskabspolitik lufter EU-Kommissionen for første gang idéen om, at adgangen til udviklingsstøtte kan blive betinget af, at et land har styr på sine ydre grænser.

“Idéen er at linke migration til udviklingspolitikken. Så hvis et land ikke bekæmper irregulær migration, så vil EU skære i udviklingsstøtten. Det er meget, meget bekymrende i mine øjne,” siger Yves Pascouau.

Udenrigsminister Villy Søvndal (SF) understreger, at Danmark som formandskabsland for EU i årets første halvår vil være med til at skubbe den nye naboskabspolitik fremad.

“Der er ingen tvivl om, at når man taler med de toneangivende politikere, så kigger de til Europa og har et dramatisk ønske om en udvikling, der holder de nordafrikanske lande tæt på Europa,” siger han og påpeger, at “mennesker ikke lever af demokrati alene”, og at EU derfor må være med til at give dem nogle fremtidsperspektiver, blandt andet ved at hjælpe til med at få gang i økonomien.

“EU-landene har taget ansvaret på sig. Og nu må vi se, om vi også kan levere,” siger Villy Søvndal til *Udvikling*.

“

EU-landene har taget ansvaret på sig. Og nu må vi se, om vi også kan levere.

Villy Søvndal,
dansk udenrigsminister

SMERTENSBARNET GRÆKENLAND

Midt i denne debat skal den svenske EU-kommissær Cecilia Malmström i løbet af 2012 også forsøge at få lukket en hel vifte af asyl- og indvandrings-tiltag samlet i en såkaldt asytpakke.

Skal pakken vedtages, er en vigtig nøgle at få løst spørgsmålet om Dublin-konventionen. Den dikterer, at det land, en migrant først sætter sin fod i, har ansvaret for at behandle vedkommendes opholdstilladelse – eller at sørge for at sende personen ud af unionen igen, hvis han eller hun ikke har ret til at opholde sig på europæisk jord. En regel, der lægger et særligt pres på asylsystemerne i de sydlige EU-lande, fordi alle personer uden papirerne i orden bliver skibet tilbage til det sted, de kom ind i unionen.

Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg har suspenderet reglen i Grækenlands tilfælde. Det er sket, fordi det græske asylsystem er brudt sammen, efter at landets porøse grænse til Tyrkiet gennem flere år har været den vigtigste indfaldsport til unionen for folk uden papirer.

For at imødegå udsatte medlemslande har EU-Kommissionen foreslået en suspensionsmekanisme, som sætter tilbagesendelserne på hold, hvis et land pludselig kommer under ekstremt pres. Men hvor et flertal af EU-ministrene således

gerne vil have lov til at lukke grænserne til et EU-land under indvandringspres, så forbeholder de sig stadig retten til at fortsætte med at sende folk tilbage til de selv samme lande. Med det argument, at de udsatte lande ellers ikke har incitament til at opretholde en stærk grænsekontrol og et solidt asylsystem.

“Man vælger ikke at fremme samarbejdet, så det kan virke bedre rent solidarisk. I stedet vil man straffe dem, der ikke spiller efter reglerne, eller som ikke har kapacitet til at gøre det,” siger Yves Pascouau fra European Policy Centre.

For Elizabeth Collett fra Migration Policy Institute er det største problem, at EU-landene på trods af al balladen, de nye tiltag og den megen snak stadig ikke er kommet med noget reelt svar på, hvad man vil gøre anderledes i tilfælde af en ny krisesituation – ud over at lukke grænserne ned til det berørte land.

På et tidspunkt, hvor Frontex bekræfter, at det har et skarpt øje på udviklingen i lande som Egypten og Syrien, risikerer EU at ende i præcis samme paniksituation, som unionen befandt sig i for et år siden.

“Hvad sker der, hvis det bliver værre i Syrien, og vi begynder at se en fordrivelse af folk gennem Tyrkiet? Set i et humanitært perspektiv taler vi her om et meget større antal mennesker,” siger hun. • /RIKKE ALBRECHTSEN ER FREE-LANCEJOURNALIST BOSIDDENDE I BRUXELLES.

EU'S MIGRATIONSPOLITIK I OPBRUD

Danmark skal under EU-formandskabet forsøge at bringe de svære og langtrukne forhandlinger om EU's såkaldte asytpakke et stykke videre.

Særligt genforhandling af den omstridte Dublin-konvention, der bestemmer hvilket land, der har ansvaret for asylbehandling, bliver en svær nød at knække, efter både Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg og EU-Domstolen i Luxembourg har underkendt de gældende regler.

Men dertil kommer også direktiver om asylprocedurer og modtagelsesforhold og om EU's fingeraftrykregister, EURODAC. EU-landene har sat sig selv en deadline om, at de nye regler skal være i hus inden udgangen af 2012.

UD AF BUSKEN OG IND I BUSH'EN

Danmark har stor erfaring i at udvikle kulturprodukter inden for film, computerspil, bøger, musik og gastronomi. Hvorfor ikke give disse erfaringer videre til udviklingslandene? Tiden er inde til en kulturel Marshall-plan for u-landene.

AF JESPER BREINING,
DIREKTØR FOR AFRICANA PUBLISHING

26/

UDVIKLINGSLANDENE HAR LÆNGE UDVIKT et enormt og vedvarende vækstpoteiale, og det gælder specielt de nye markeder i Afrika.

Takket være informationsteknologiens indmarch i Ghana har et voksende antal ghanesere nu adgang til tv, radio, film og mobiltelefoni, og på flere områder er Ghana ved at overhale Danmark indenfor: Mere end 80 procent af alle ghanesere har adgang til mobiltelefon – og dækningen i de tyndbefolkede områder er bedre end i Danmark, hvor forbindelsen stadig svigter få kilometer uden for Aarhus. Der er så småt ved at danne sig en lokal efterspørgsel efter ikke blot bedre ghanesiske film og musik, men også livsstilsmagasiner, kogebøger og fortællinger til at spejle den ghanesiske identitet og nationalkarakter.

MOD EN NY MARSHALL-PLAN FOR AFRIKA

Vores nye kulturminister har talt om en kulturel Marshall-plan, men Uffe Elbæks plan beskæftigede sig desværre udelukkende med danske forhold, selv om den oprindelige Marshall-plan (til genopbygning af Vest- og Sydeuropa efter Anden Verdenskrig, red.) var særdeles grænseoverskridende.

Kulturen udgør en kompleks, men også nødvendig forudsætning for

nationalstaters udvikling, og alligevel er kulturområdet ikke at finde blandt de fem fokusområder i strategien for Danmarks udviklingssamarbejde fra 2010. Det må u-landene åbenbart selv tumle med.

Samtidig er der kun få danske forlæggere, billedkunstnere, designere, filminstruktører, kokke, computerspilsproducenter og forlæggere, der tør kaste sig ud på de nye hastigt spirende og lukrative markeder.

U-landenes udvikling hænger nøje sammen med en demokratisk udvikling, hvor der skabes en kulturel offentlighed. På samme måde afhang Danmarks økonomiske succes af befolkningens uddannelse og alfabetisering – et arbejde, der startede under reformationen, fortsatte på de grundtvigianske højskoler og blev videreført af staten i form af oplysningskampagner og støtte til fællesskabsfremmende institutioner.

GRUNDTVIG SIGER WIN-WIN

Danmarks regering og erhvervsliv bør sammen med udviklingslandene lægge en kulturel Marshall-plan, som udpeger områder, hvor danske virksomheder og foreningsliv kan yde deres bidrag til en global kulturenæssance, der rækker syd for Sahara.

En forbedret kulturproduktion i udviklingslandene vil nemlig være en win-win-situation for såvel dansk erhvervsliv som udviklingslandenes fremtidige vækstmuligheder, som dansk økonomi selvfølgelig er afhængig af.

I Ghana afholder Africana Publishing i disse måneder konkurrencen *AfRo – Africana Romance Competition*. Her kæmper ti håbefulde forfattere om at skrive den første store ghanesiske kærlighedsroman. Konkurrencen fungerer som en skriveworkshop og øvelse i idéudveksling og har vist, at Ghana er fuld af forfatterskaber, der tørster efter at udvikle sig og finde et publikum.

Lad dette være startskuddet til at få nogle flere danske kulturproducenter ud af busken og ind i bush'en! •

JESPER BREINING ER DIREKTØR I DET DANSK-GHANESISKE BILLIGBOGSFORLAG AFRICANA PUBLISHING, DER PÅ KOMMERCIEL BASIS SÆLGER PAPERBACKBØGER I GHANA.

Læs også: www.pocketbloggen.africana-publishing.com

Danidas Oplysningsbevilling har støttet rejsen til Ghana.

Nu er det Manila, der svarer

Etik: Nestlé under lup

DEN INTERNATIONALE fødevarerkoncern Nestlé signalerer nu, at den vil sikre efterlevelse af FN-reglerne for arbejdsvilkår. Nestlé indleder et samarbejde med organisationen Fair Labor Association, som just forsøger at fremme Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) formål og har den tidligere chef for FN's Børnefond (Unicef) Carol Bellamy som leder.

Samarbejdets første konkrete resultat er en undersøgelse af, om der bliver anvendt børnearbejde på kakaofarme, som leverer kakao til fremstillingen af blandt andet kakaopulveret Nesquik. Fair Labor Association sender således uafhængige eksperter til Elfenbenskysten, verdens største kakaoeksportør, for at undersøge Nestlés forsyningskæde. • /RH

■ MAN KAN IKKE LIGE SE DET. Men måske kan man høre det. Når man ringer til kundeservice i et internationalt firma, sker det stadig mere hyppigt, at det er en engelsk stemme med filippinsk accent, der svarer.

Årsag? Manila, Filippinernes hovedstad, er ved at overtage rollen fra Bangalore i Indien som det mest populære sted på kloden at have et såkaldt call-center.

Ifølge Jojo Uligan, daglig leder af sammenslutningen af call-centre i Filippinerne, er der nu omkring 400.000 filippinere ansat til at håndtere telefoniske henvendelser fra kunder langt borte i USA og Europa. I Bangalore – i dag omdøbt til Bengaluru – i det sydlige Indien er antallet af beskæftigede på call-centre cirka 350.000.

Den videre udflytning fra Indien til Filippinerne skyldes ikke, at lønnen i Manila er lavere. Tværtimod. Men de internationale virksomheder er parat til at betale prisen, fordi de unge filippinere taler et engelsk, der udtalemæssigt ligger tæt på amerikansk-engelsk.

De unge filippinere er desuden bekendt med amerikansk kultur, som kunderne i røret generelt har et godt kendskab til.

• /REGNER HANSEN

Cuba opmuntrer erhvervslivet

CUBAS PRÆSIDENT RAÚL CASTRO slækker nu på de kommunistiske principper for at puste liv i landets hensynende økonomi.

Fra sidst i december fik det stigende antal små selverhvervende inden for handel, håndværk og landbrug tilbud om banklån. Det sker som led i et offentligt program om at lempe privates adgang til kapital.

Initiativet giver ifølge den kommunistiske partiavis *Granma* god mening, fordi de selverhvervende er i stand til at tiltrække udenlandsk valuta og fremstille varer, der kan erstatte import.

Der er nu over 350.000 selverhvervende i Cuba, hvilket er mere end en fordobling på to år. • /RH

Klimapenge:

VERDENSBANKEN BESKYLDES FOR SMØL

Under 10 procent af de klimamidler, Verdensbanken skulle give til udviklingslandene, er udbetalt, viser bankens egne opgørelser. Ikke godt nok, mener kritikere.

AF REGNER HANSEN

28/ **F** EN GRØN KLIMAFOND med årlige bidrag fra verdens rige lande til verdens fattige lande. Det var et af de store emner på det globale klimatopmøde COP17 i Durban i Sydafrika i december 2011.

Men mens verden diskuterer klimafinansiering, går det langsomt med at afsætte de eksisterende penge til udviklingslandenes klimakamp. Det mener flere kritikere.

Senest er Verdensbanken kommet under beskyldning.

“Spørgsmålet er, om der ikke er for meget bureaukrati og bøvl undervejs,” siger Mattias Söderberg, seniorrådgiver og klimaekspert hos Folkekirke Nødhjælp.

“I Verdensbanken er der langt fra afsender til modtager. Der er mange led. Det er en langsom proces. Vi så gerne, at det gik lidt hurtigere,” siger Mattias Söderberg.

UHELDIG PÅVIRKNING

Verdensbanken driver sammen med de regionale udviklingsbanker de såkaldte klimainvesteringsfonde (CIF), som er med til at hjælpe udviklingslandene til at tilpasse sig klimaforandringerne og omstille til ren teknologi.

Fondene er en af de største kanaler til klimafinansiering i henhold til FN's klimakonvention.

Men ngo'er som Folkekirke Nødhjælp og Oxfam og andre kritikere klager over, at fondene er for langsomme, især den ene CIF-fond, den strategiske

klimafond, som skal fremme klimatilpasning og har tilknyttet i alt 11,3 milliarder kroner. Og uanset hvilken af fondens tre programtyper, man slår ned på, så er under 10 procent af de lovede bidrag udbetalt til modtagerne i udviklingslandene, viser Verdensbankens egne tal. Det skal ses i lyset af, at programmerne har eksisteret i op til tre et halvt år.

“

At udforme innovative, forbillige projekter i stor skala, som får en reel indvirkning på det globale klima, er kompliceret.

Patricia Bliss-Guest,
programchef for CIF's
administrative enhed, Verdensbanken

Problemet er, at banken gerne vil påvirke, hvordan pengene bliver brugt, og det tager tid, mener Zacharias Brix Madsen, cand.scient.soc. i udvikling og internationale forhold med speciale i Verdensbankens klimapolitik.

“Hvis det var regeringerne i udviklingslandene, som traf beslutningen i samarbejde lokalbefolkningerne, så kunne der hurtigere komme en afgørelse om, hvilke projekter der faktisk ville gavne i forhold til klimatilpasning,” siger Zacharias Brix Madsen.

GRØN KLIMAFOND PÅ VEJ

CIF blev dannet i 2008 i forbindelse med de internationale klimaforhandlinger efter forslag fra USA, Japan og Storbritannien, der også er blandt Verdensbankens største aktionærer. Fondene var tænkt som en overgangsordning, fordi der ikke var et passende redskab til at kanalisere klimamidler under Kyoto-processen (de første internationale forhandlinger om en global klimaaftale, red.).

Kyoto-processen overvåges af sekretariatet for FN's Klimapagt i Bonn i Tyskland. Her er Henning Wuester særlig rådgiver med ansvar for koordinationen på tværs af organisationerne, herunder med CIF.

“Jeg kan ikke udtale mig om udbetalingerne fra CIF, men jeg kan sige, at der har været så stor efterspørgsel efter at få del i midlerne, at alle nu er tildelt,” siger Henning Wuester.

Forventningen er, at CIF bliver nedlagt som aftalt, og at CIF's opgave overlades til Den Grønne Klimafond, den FN-fond, der blev sat konturer på under COP17 i Durban i december.

“Det vil dog tage noget tid, før Klimafonden er fuldt funktionsdygtig,” siger Henning Wuester og antyder en tidshorizont på to til fem år.

Mattias Söderberg fra Folkekirke Nødhjælp hilser Den Grønne Klimafond velkommen.

“FN er rigtig god med hensyn til modtagernes ejerskab og deltagelse,” siger han.

“

I Verdensbanken er der langt fra afsender til modtager.

Mattias Söderberg,
klimaekspert hos
Folkekirkens Nødhjælp

OPRINDELIGE FOLK, SOM LEVER I SKOVE, SKAL INDDRAGES I AT MODVIRKE ØDELÆGGELSE AF SKOVE. HER SES ET MEDLEM AF KUBU-STAMMEN PÅ ØEN SUMATRA I INDONESIAEN.

Han er dog bekymret for, om pres fra USA kan forvandle fonden til en kopi af CIF, og han er også bekymret for pengene. Finansieringen af fonden blev nemlig ikke berørt på COP 17.

PLANLÆGNING TAGER TID

I Danmark er man også glad for udsigten til en ny klimafond. Danmark og Tyskland var de første lande, der i Durban forpligtede sig til fonden. Fra dansk side med 100 millioner kroner, sagde klima- og energiminister Martin Lidegaard (R) i Durban.

Modsat ngo'erne er man fra dansk side tilfreds med Verdensbankens håndtering af klimamidlerne. Christoffer Bertelsen, chefkonsulent i kontoret for miljø, energi og klima i Udenrigsministeriet, kan ikke genkende

beskrivelsen af, at processen hos CIF foregår i et lavt tempo.

“Der er flere faser i et projektforsøg. Og der må selvsagt være en grundig planlægning i modtagerlandene, inden investeringer i størrelsesordenen flere hundrede millioner kroner sættes i værk,” siger han.

Han henviser til et krav i retningslinjerne for CIF, der indebærer, at regeringerne i modtagerlandene skal sikre inddragelse af alle interessenter i de programmer, der finansieres med midler fra CIF.

“Når det for eksempel gælder programmet om at modvirke ødelæggelse af skov under CIF's strategiske klimafond, er det afgørende at inddrage oprindelige folk, som lever i skoven, og det tager tid,” siger han.

I Verdensbanken i Washington afviser Patricia Bliss-Guest, programchef for CIF's administrative enhed, ligeledes kritikken. Hun siger, at udbetalingen foregår i samme tempo som andre udviklingsinvesteringer på området: Først lover donorlandene støtte, så bliver projekterne vurderet, og derpå skal de regionale udviklingsbanker tage stilling til, om de vil bevilge penge til dem.

“At udforme innovative, forbilledlige projekter i stor skala, som får en reel indvirkning på det globale klima, er kompliceret,” siger Patricia Bliss-Guest.

Lidt under en tredjedel af de danske klimapenge i 2009 og 2010, nemlig 191 millioner kroner, er kanaliseret via CIF's strategiske klimafond.

• /REGNER HANSEN ER FREELANCEJOURNALIST.

OPGØRET OM LATINAMERIKA

Da VK-regeringen mistede magten i efteråret 2011, var den i fuld gang med at udfase dansk bistand til Nicaragua og Bolivia. Nu omstøder den nye regering beslutningen i 11. time. Danmark bliver i Bolivia og indleder et regionalt program i Mellemamerika, som også vil omfatte Nicaragua.

AF SØREN ELKROG FRIIS OG MORTEN STEEN
FOTOS: JONATHAN BJERG MØLLER

30/

PAMPA SOICO, BOLIVIA. LANDMANDEN SANTIAGO MALDONADO VED EN UDTØRRET FLOD, SOM DOG RUMMER VAND NOK TIL ET MINDRE LANDBRUG. ET CEMENTDIGE TIL HØJRE LEDER VANDET HEN TIL MARKER OG DYR.

■ “TÆNK PÅ DEN VÆRST MULIGE form for korrupsion i offentlige institutio-
ner. Bare find på det værste, og jeg
siger dig, at det findes her, og at vi har
dokumentationen.”

Sådan siger Roberto Courtney,
leder af organisationen *Ética y Trans-
parencia*.

Ordene falder i kontoret, der huser
organisationen i Nicaraguas hoved-
stad Managua. Huset er bygget for
danske bistandskroner.

Som demokratisk vagthund og
uafhængig valgobservatør er *Ética y
Transparencia* den direkte anledning
til, at den danske ambassade i Mana-
gua allerede har solgt ud af inventaret
og lige nu er ved at afvikle de sidste
bistandsprojekter i Nicaragua.

Den nyligt genvælgte præsident
Daniel Ortega er ikke stor tilhænger
af uafhængige valgobservatører. På
trods af lange forhandlinger mellem
Danmark og Nicaragua i 2010 og
begyndelsen af 2011 stod Ortega fast
på at spærre for fortsat dansk støtte til
Ética y Transparencia.

I februar gjorde daværende udvik-
lingsminister Søren Pind (V) kort pro-
ces og besluttede at udfase dansk bi-
stand til det mellemamerikanske land
et år tidligere end planlagt og lukke
ambassaden i Managua i løbet af 2012.

Sidste år var med andre ord et
turbulent år for dansk udviklings-
arbejde med Latinamerika. Støtten til
Bolivia og Nicaragua var planlagt til
udfasning. Og dermed var der ved at
blive sat punktum for over tre årtiers
bilateral bistand til lande i Syd- og
Mellemamerika.

Men en ny regering og en ny fi-
nanslov senere er Latinamerika tilbage
på det danske udviklingsprogram. Nu
i form af et rettighedsbaseret program
i Bolivia og Mellemamerika.

“Det nye engagement vil primært være igennem fagbevægelsen, folkelige organisationer og andre aktører, som kan bidrage til at støtte menneskerettigheder, hjælpe folk med at få adgang til retssystemet og støtte oprindelige folk med at beskytte deres rettigheder og med at organisere sig,” forklarer udviklingsminister Christian Friis Bach (R).

Danmark fastholder udfasningen i Nicaragua, men genopstår i regionen med øget fokus på folkelige og faglige organisationer, understreger ministeren:

“

Du vil ikke se det officielle Danmark med et stærkt ansigt i Mellemamerika, men du vil se det folkelige og faglige Danmark.

Christian Friis Bach,
udviklingsminister

“Du vil ikke se det officielle Danmark med et stærkt ansigt i Mellemamerika, men du vil se det folkelige og faglige Danmark. Det er den måde, programmet vil ændre sig på.”

DONORFLUGT FRA NICARAGUA

VK-regeringen besluttede i 2010 at reducere antallet af partnerlande – det vil sige lande, som Danmark i større omfang yder bistand til – fra 26 til 15.

Kræfterne skulle fremover koncentreres dér, hvor behovet er størst – i Afrika. Det betød et farvel til Bolivia og Nicaragua.

Det dramatiske brud med Ortega var kulminationen på længere tids anstrengt forhold mellem Danmark og Nicaragua. Præsidentens demokratiske slingrekurs og konfrontatoriske stil var grunden til, at Danmark med Søren Pind som udviklingsminister valgte at lynudfase støtten.

Revolutionshelten Ortega har siden sin genkomst på præsidentposten i 2007 i stigende grad bragt sig på kant med det internationale samfund. Dokumenteret valgsvindel ved kommunalvalget i 2008 og senest i forbindelse med præsidentvalget i november 2011 samt en foruroligende centralisering af magten omkring det

regerende sandinistparti (FSLN) har fået Sverige, Storbritannien og Island til at trække deres støtte. Samtidig udfaser Norge, Holland og Østrig deres bistandsprogrammer nogenlunde sideløbende med Danmark.

Beslutningen om at afbryde bistandssamarbejdet med Nicaragua har dog vakt kritik fra en række folkelige udviklingsorganisationer.

“I det øjeblik du går og smækker med døren, afskærer du dig også fra al indflydelse. I vores optik betyder Danmarks bratte konfrontation, at Nicaragua bliver skubbet tættere i armene på Hugo Chávez (Venezuelas præsident, red.). Der er god grund til at være kritisk over for Ortegas udemokratiske adfærd, men samtidig sker der altså en fremgang på mange andre områder,” siger Christian Korsgaard, kommunikationsrådgiver for Mellemfolkeligt Samvirke i Nicaragua.

Netop Ortegas samarbejde med Venezuelas præsident Hugo Chávez, der er blevet kritiseret for at krænke oppositionens demokratiske rettigheder i sit hjemland, har tiltrukket sig stor opmærksomhed på grund af forholdets uigennemsigtige karakter, hvor pengestrømme flyder fra Venezuela til sandinistisk kontrollerede organisationer i Nicaragua.

“

Jeg har aldrig sat spørgsmålstegn ved den danske politik, men de seneste år har den danske regering sat spørgsmålstegn ved og kritiseret Daniel Ortegas demokratisk valgte regering.

Judith Silva,
boligminister, Nicaragua

MINDRE INDFLYDELSE

Fra officiel nicaraguansk side falder Danmarks afbrydelse af bistandssamarbejdet ikke i god jord.

“Jeg har aldrig sat spørgsmålstegn ved den danske politik, men de seneste år har den danske regering sat spørgsmålstegn ved og kritiseret Daniel Ortegas demokratisk valgte regering. Hvorfor skal de fortælle os, hvordan vi skal gøre tingene i Nicaragua? Jeg ønsker fortsat at opleve et solidarisk Danmark, der ikke stiller

DANMARK I BOLIVIA

Bolivia har modtaget dansk udviklingsbistand siden 1970. Samarbejdet blev afbrudt i 1980'erne på grund af en serie militærkup, korruption og overgreb på befolkningen. Siden 1994 har Bolivia været dansk partnerland.

Den danske støtte til Bolivia har fokuseret på landbrug, miljø, uddannelse og oprindelige folks rettigheder. Sidstnævnte program blev udfaset i første halvår 2010. En del af støtten sker gennem to tematiske programmer med fokus på offentlige reformer og retssektoeren.

Med en bistand på 220 millioner kroner i 2010 var Danmark blandt de 10 største bilaterale donorer til Bolivia.

Den bilaterale bistand til Bolivia var før regeringsskiftet i Danmark planlagt til udfasning i 2013.

betingelser,” lyder det fra Judith Silva, der er boligminister i Nicaragua – og i øvrigt dansk gift.

Allerede inden folketingsvalget i september sidste år luftede de nuværende regeringspartier og Enhedslisten hensigten om at bevare udviklingsstøtten til Latinamerika. Under finanslovsforhandlingerne i efteråret pressede især Enhedslisten på for at få Latinamerika tilbage på finansloven.

Det lykkedes som bekendt, og der er i 2012 afsat i alt 240 millioner kroner. Alligevel kan ambassaden i Managua roligt pakke videre.

“Det er klart, at det, at vi trækker os ud, har svækket vores stemme i Mellemamerika og specifikt i Nicaragua. Men den måde, som Nicaragua udvikler sig på i disse år, er stærkt bekymrende, og den bekymring deler jeg. Derfor har vi også besluttet ikke at genåbne i Nicaragua, men fortsætte den linje, som blev lagt, og til gengæld søge indflydelse gennem de folkelige og faglige organisationer, som arbejder i landet,” siger udviklingsminister Christian Friis Bach.

Artiklen fortsættes på side 37.

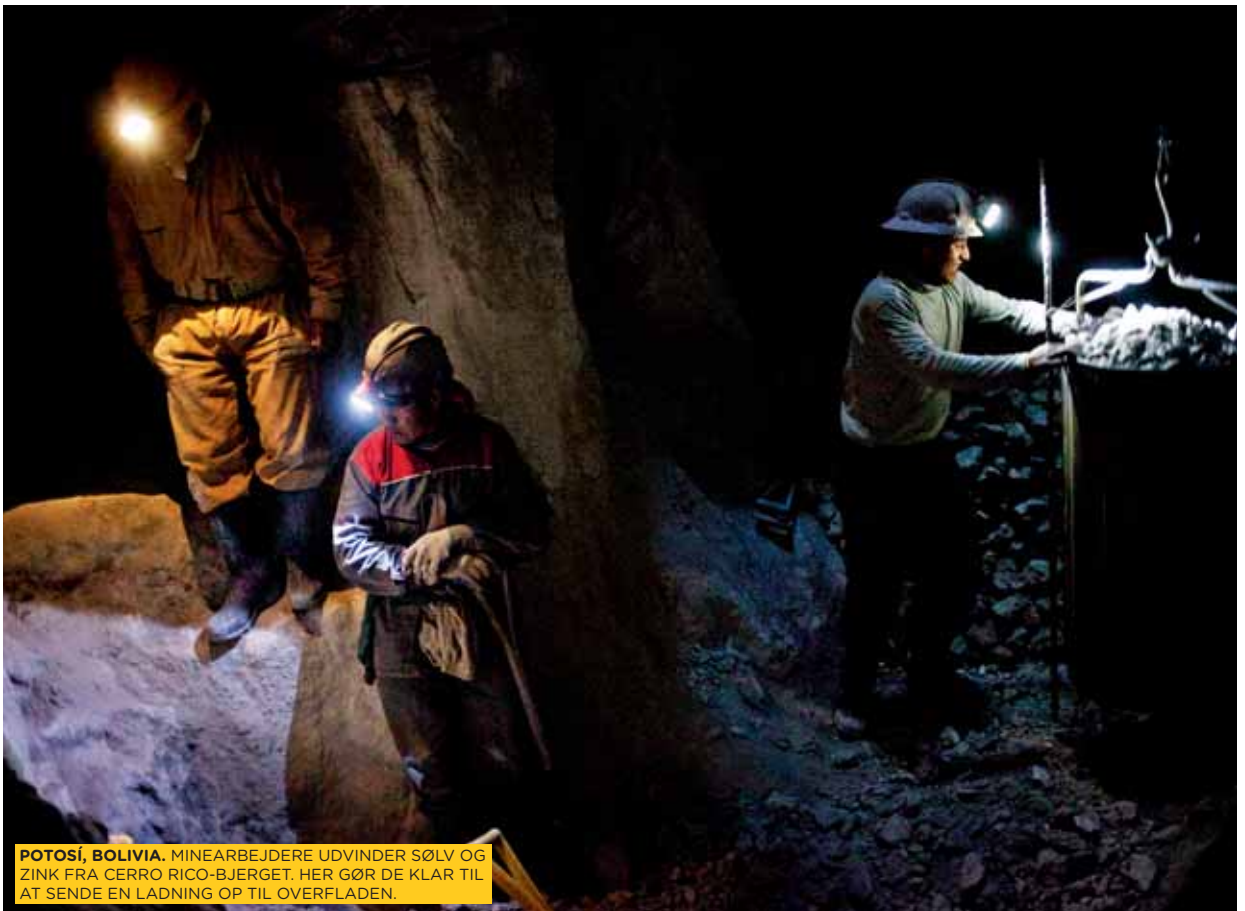
EL ALTO, BOLIVIA. JOSÉ BRAVO, 17, ER INDSAT I UNGDOMS-FÆNGSLET CENTRO QUALAUMA FOR TYVERI OG MORDFORSØG. SOCIALARBEJDEREN HILEA ICHUTA HJÆLPER MED HANS SAG.

LA PAZ, BOLIVIA. SAN PEDRO-FÆNGSLET ER DET STØRSTE I LANDETS HØVEDSTAD OG ET SAMFUND I SIG SELV. FÆNGSLET HAR OMKRING 1.500 INDSATTE - MEN ER KUN BYGGET TIL DET HALVE.

POTOSÍ, BOLIVIA. OTTE FAMILIER HAR BETALT HALVDELEN AF ETABLERINGEN AF ET LILLE SVINESLAGTERI - OG DANMARK RESTEN. VED SIDEN AF DRIVER FAMILIERNE LANDBRUG.

POTOSÍ, BOLIVIA. MINEARBEJDERE UDVINDER SØLV OG ZINK FRA CERRO RICO-BJERGET. HER GØR DE KLAR TIL AT SENDE EN LADNING OP TIL OVERFLADEN.

EL ALTO, BOLIVIA. MANGE INDBYGGERE HÆNGER DUKKER OP TIL SKRÆK OG ADVARSEL FOR KRIMINELLE. SKILTET LOVER, AT TYVE VIL BLIVE LYNCHET OG BRÆNDT LEVENDE.

BOLIVIANSKE BILLEDER

.....
Alle billeder side 30-34 viser aktiviteter, som indgår i Danmarks udviklingssamarbejde med Bolivia. De er taget af fotografen Jonatan Bjerg Møller i november og december 2011.

MANAGUA, NICARAGUA. PÅ KVINDEPOLITISTATIONEN KAN KVINDER ANMELDE FYSISKE OG PSYKISKE OVERGREB. INITIATIVET ER STØTTET AF DANMARK, MEN DET KAN ÆNDRE SIG EFTER UDFASNINGEN. FOTO: SØREN ELKROG FRIIS.

MANAGUA, NICARAGUA. DEN LIBERALE ALLIANCE (PLI), SOM HER HOLDER OPTOG, VAR ENESTE REELLE OPPOSITION TIL SANDINISTPARTIET (FSLN) VED PRÆSIDENTVALGET I NOVEMBER 2011. FOTO: SØREN ELKROG FRIIS.

DANMARK I NICARAGUA

Nicaragua har været partnerland siden 1993, men den mellemamerikanske stat har sammen med resten af regionen modtaget dansk udviklingsbistand siden 1981.

Nicaragua er det næstfattigste land i Latinamerika, og Danmarks udviklingsbistand har fokuseret på at løse fattigdomsproblemet med sektorprogrammer inden for landbrug, miljø, transport og uddannelse.

I 2010 var den danske bistand 166 millioner kroner.

Danmarks udfasning af Nicaragua blev fremskyndet med et år, fordi den sandinistiske regering ville bestemme, hvilke civilsamlingsorganisationer Danmark kunne støtte.

Den sidste danske bistand blev udbetalt i december 2011.

Fortsat fra side 32.

“Der har været masser af pres på landet udefra. Og Danmark er blot ét ud af en hel stribe lande, der trækker sig ud – uden at det tilsyneladende har gjort synderligt indtryk på præsidenten. Jeg hører til dem, der ved, at det er meget svært at forandre lande udefra – det gælder også Nicaragua. Men man kan nogle gange påvirke dem indefra eller nedefra, og det er det, vi prøver på i Nicaragua,” uddyber han.

FORANKRING I LA PAZ

Et par tusinde kilometer sydpå ligger Danmarks andet partnerland i Latinamerika: Bolivia. Ifølge Danida er Bolivia det land i verden, hvor den danske bilaterale støtte har haft størst succes. Et af resultaterne er, at landets oprindelige befolkning har fået skøder på mere end 20 millioner hektar land.

Bolivias politiske venstrestrømning med præsident Evo Morales i spidsen har dog været en udfordring for dele af det internationale donorsamfund.

Tilbage i 2007 fik de omfattende nationaliseringer i Bolivia kortvarigt

daværende udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) til at se rødt. Med nationaliseringsbølgen havde Bolivia bevæget sig ind på en vej, “der ikke er forenelig med dansk udviklingsbistand,” sagde hun.

Den voksende velstand var dog den primære årsag til, at VK-regeringen ønskede at udfase bistanden til det sydamerikanske land og i stedet fokusere indsatsen på Afrika. På trods af fortsat udbredt fattigdom har Bolivia haft så godt gang i de økonomiske hjul, at landet i dag er et mellemindkomstland.

Det er her, Danmark efter det hjemlige regeringsskifte vil centrere det kommende rettighedsbaserede program for Bolivia og Mellemamerika.

“Udgangspunktet lige nu er, at forankringen skal ske med udgangspunkt i La Paz. Danmark har haft et fantastisk flot program og godt engagement, og vi har gjort en forskel for oprindelige folk i Bolivia. Men præcis hvordan det fremadrettede engagement tegner sig, vil vi finde frem til i løbet af året,” siger Christian Friis Bach.

Det bilaterale program i Bolivia finansieres i 2012 med 190 millioner kroner, mens der er afsat 50 millioner kroner til det regionale program i Mellemamerika, som også omfatter Nicaragua.

UDFASNING MED KONSEKVENSER

I en afsidesliggende sidebygning til en af de større politistationer i Nicaraguas hovedstad Managua sidder fire kvinder i et laksefarvet lokale og venter på, at det bliver deres tur.

En kvindelig politibetjent kalder dem ind en efter en. Kvinderne beretter om vold og voldtægter, og på den særlige politistation, der er forbeholdt kvinder, kan de anmelde overgrebene og få rådgivning og hjælp til at komme videre. I gennemsnit modtager stationen mellem otte og 11 anmeldelser om dagen.

“Kvindepolitiet” er delvis finansieret af Danmarks bilaterale bistandsprogram i Nicaragua, hvoraf de sidste udbetalinger fandt sted i december 2011. Mens ambassaden i Managua pakker flyttekasser, forsøger man med en målrettet indsats at tiltrække nye donorer til kvindepolitiet, civilsamlingsorganisationer og danskfinansierede aktiviteter på Atlanterhavskysten.

Erfaringerne fra Sveriges udfasning i Nicaragua viser dog, at det

ikke lykkedes at overdrage bistandsprogrammerne til andre donorer. Den danske ambassade vurderer selv muligheden for at overdrage finansieringen af danskstøttede projekter til andre som meget begrænsede.

De perspektiver skaber bekymring bag skranken på kvindepolitistationen.

“Det vil gøre arbejdet meget langsomt og gå ud over muligheden for at hjælpe ofrene, hvis finansieringen forsvinder. I dag får ofret behandlet anmeldelsen på to dage. Det vil stige til to måneder, og så risikerer vi, at overgrebene fortsætter,” siger Natalia Vallecillo Fabbri, der arbejder som psykolog på kvindepolitistationen.

Det er planen, at en del af det regionale rettighedsprogram i Mellemamerika skal bygges oven på resterne af det, der nu er under udfasning i Nicaragua.

Udviklingsminister Christian Friis Bach erkender, at han gerne havde set en bedre løsning.

“Vi kunne sagtens have tænkt os en mere smidig overgang. Det havde

Det er meget svært at forandre lande udefra. Men man kan nogle gange påvirke dem indefra eller nedefra.

Christian Friis Bach,
udviklingsminister

været optimalt, hvis man i forbindelse med den tidligere regerings linje havde forhandlet en anden model, hvor vi kunne være endt dér, hvor vi er nu,” siger han og tilføjer:

“Men nu prøver vi så hurtigt som muligt at skabe et fundament for en fornuftig overgang, der giver mulighed for at fastholde de gode aktiviteter.”

GAMMEL VIN PÅ NYE FLASKER

Med beslutningen om at blive i Latinamerika går Danmark imod en tendens til international donorflugt fra kontinentet. Pæne økonomiske vækstrater har i kombination med stigende grad enerådige og uberegnelige latinamerikanske statsledere fået mange donorer til at drosle ned for den bilaterale bistand.

NICARAGUAS PRÆSIDENT DANIEL ORTEGA FIK POSTEN FØRSTE GANG I 1985 - DENGANG HED USA'S LEDER RONALD REAGAN. ILLUSTRATION: TIME MAGAZINE.

Blandt oppositionspartierne herhjemme vækker regeringens nye udviklingspolitiske kurs i Latinamerika utilfredshed.

“Vi advarer imod, at vi smører vores bistand ud som et tyndt lag over hele verden. Vi mener, at vi skal koncentrere og fokusere på de steder, hvor vi kan gøre størst mulig gavn. Vi får en større gevinst ved at fokusere vores bistand. Min frygt er, at vi udvander egen hjælp,” siger Venstres udviklingsordfører Jakob Ellemann-Jensen.

Oppositionspartiet har således hverken ændret holdning til den udfasningsproces, som blev igangsat under Søren Pind, eller til ønsket om at prioritere Afrika som mål for dansk udviklingsbistand.

“

Vi advarer imod, at vi smører vores bistand ud som et tyndt lag over hele verden.

Jakob Ellemann-Jensen,
Vestres udviklingsordfører

Jakob Ellemann-Jensen understreger dog, at Venstre vil indgå i seriøse drøftelser med regeringen om udformningen af Danmarks kommende udviklingsbistand. Regeringens nye fokus på menneskerettigheder, oprin-

delige folks rettigheder og faglige rettigheder i Bolivia og Mellemamerika er imidlertid dybest set gammel vin på nye flasker, mener han.

“Jeg har forsøgt at få svar på, hvorved fokus på rettighedsbaseret udviklingsbistand adskiller sig fra den tidligere regerings, og jeg må indrømme, at det stadig ikke står helt klart. Vi synes, det er glimrende at støtte de basale frihedsrettigheder. Det er sådan set også det, som vi har gjort tidligere,” siger Jakob Ellemann-Jensen.

VÆRDIFULDE KOMPETENCER

Generalsekretær i Dansk Røde Kors Anders Ladekarl, der også er medlem af Danidas Styrelse, er ikke så optaget af, hvor mange lande Danmark er til stede i som donor. Fokus bør være på, hvad Danmark kan bidrage med, påpeger han. Og i Latinamerika har vi værdifulde kompetencer og erfaringer, der kan gøre gavn – især når det drejer sig om menneskerettigheder, oprindelige folk og civilsamfundsudvikling.

“

Løsning af de store globale spørgsmål som for eksempel klima og handel kræver globale alliancer, og der kommer man heller ikke uden om Latinamerika.

Anders Ladekarl,
generalsekretær, Dansk Røde Kors

“På den baggrund synes jeg, at det giver god mening at have en fortsat tilstedeværelse. Ud fra et geopolitisk synspunkt synes jeg også, at Danmark i al almindelighed kan have en interesse i at være til stede og have relationer af bistandsmæssig karakter i Latinamerika. Løsning af de store globale spørgsmål som for eksempel klima og handel kræver globale alliancer, og der kommer man heller ikke uden om Latinamerika,” siger Anders Ladekarl.

Netop den globale forankring af dansk udviklingspolitik er en af årsagerne til, at Christian Friis Bach ønsker en fortsat tilstedeværelse i Latinamerika.

“Det giver os en stærkere platform. Ikke blot når vi skal i dialog med Bo-

livia eller Guatemala, men også når vi skal tale med Brasilien og Argentina. Det er stormagter, som er på vej frem med fuld fart, og det, at vi fastholder en forankring, giver os et langt stærkere udgangspunkt for netop at være med på den storpolitiske udvikling. Det handler om at sikre Danmark en stærkere global position og indflydelse. Og det gør vi blandt andet gennem en stærkere dialog med de latinamerikanske lande,” forklarer Christian Friis Bach. •

SØREN ELKROG FRIIS ER JOURNALIST PÅ AVISEN.DK OG MORTEN STEEN JOURNALIST PÅ MEDIAMOVERS.

Rejsen til Nicaragua er støttet af Danidas Oplysningsbevilling.

DANMARKS NYE PROGRAM OM RETTIGHEDER I LATINAMERIKA

VK-regeringens planlagte udfasning af dansk bilateral bistand til Latinamerika er aflyst. Det meldte S-SF-R-regeringen ud kort efter sin tiltræden.

Under finanslovsforhandlingerne blev regeringen enig med Enhedslisten om et rettighedsbaseret program i Bolivia og Mellemamerika.

Der er afsat 190 millioner kroner til det bilaterale program i Bolivia for 2012, og 50 millioner kroner til det regionale program i Mellemamerika.

Ambassaden i Managua, Nicaragua, lukkes som planlagt, mens ambassaden i La Paz, Bolivia, formentlig bevares.

De danske bistandsaktiviteter i Nicaragua udfases som planlagt, men Danmark forsøger at skabe en overgang til det nye program for de projekter, der falder ind under den rettighedsbaserede tilgang i det nye program.

Det nye program skal ifølge udviklingsminister Christian Friis Bach have et stærkere fokus på faglige og folkelige organisationer. Det konkrete indhold af programmet lægges fast i løbet af 2012.

Danmark støtter fortsat Latinamerika gennem multilateral bistand – blandt andet via FN og EU.

Ambassadørens rejsetips: Libanon

BARE ROLIG - DER ER IKKE KRIG I LIBANON. MEN DA LANDET VAR RAMT AF KRIG I 2006, VANDT DETTE FOTO FRA BEIRUTS GADER DEN PRESTIGEFYLDTE FOTOPRIS WORLD PRESS PHOTO.

AF REGNER HANSEN

■ INTERVIEW MED Jan Top Christensen, 62, Danmarks ambassadør i Beirut siden 2007.

Hvad må man ikke gå glip af i Libanon?

“En stribe avancerede civilisationer har sat deres spor i Libanon, og det er nemt at komme rundt til dem. Tag blot de romerske templer i Baalbeck, to timer fra Beirut, der slår Akropolis med flere længder. Der er Byblos, en korsridderborg fra det 12. århundrede med havudsigt. Jeg kan også anbefale hippodromen i Tyre, den ældgamle souk (bazar) i Saïda og maronittiske klostre, bygget ind i klippevægge, i Qadisha-dalen. De energiske gæster kan tage på vandreture i bjerge på over 3.000 meters højde. Beirut er et kapitel for sig. Det er en kosmopolitisk by, som emmer af historie, men også har fashionable butikker, restauranter i alle prislæg og mange musikformer, blandt andet store, hippe diskoteker.”

Hvilken begivenhed kan man glæde sig til?

“Om sommeren er der flere internationale musikfestivaler, gerne med en historisk kulisse. Man kan for eksempel høre jazzmusikeren Diana Krall croone i Shouf-bjergene med renæssanceslottet Beiteddine i baggrunden. Om vinteren er der slalomløjper ved Faraya blot en times kørsel fra Beirut.”

Hvor man kan få indblik i landets historie?

“En tur rundt i landet til de mange ruiner, fæstninger og klostre er den bedste måde at opleve landets historie. I Beirut er både Nationalmuseet og det fint indrettede museum på American University et besøg værd for historieinteresserede.”

Hvilke fejl begår udlændinge ofte?

“Mange tror, at der fortsat er krig og borgerkrig i Libanon. Men læser man Udenrigsministeriets vejledning og bruger sin sunde fornuft, så er Libanon et fantastisk land at besøge.”

Hvad kan Danmark lære af Libanon?

“Jeg har med min familie taget rundt i landet, og vi er alle steder blevet mødt med en spontan gæstfrihed og er blevet stillet venlige, nysgerrige spørgsmål. Det er den klassiske arabiske gæstfrihed. Hvornår blev du sidst inviteret på kaffe af fremmede mennesker i Danmark?”

Jan Top Christensen
Danmarks ambassadør i Beirut

LIBANON

- Bjergrigt land med et areal som Sjælland og Fyn tilsammen og 4,3 millioner indbyggere.
- Befolkning en sammensætning af kristne, shiamuslimer, sunnimuslimer, drusere og andre. Huser et stort antal palæstinensiske flygtninge.
- Republik med en skrøbelig intern magtbalance og en stærk påvirkning fra naboskabet til Syrien og Israel.
- Gennemlevede en blodig borgerkrig 1975-1990.
- Ved at genopstå som et populært turistmål. Beirut blev engang kaldt Mellemøstens Paris.

Læs mere på ambassadens hjemmeside:
www.ambbeirut.um.dk

Ny Gandhi tæt på magten

PASSIVITET HAR længe præget indisk politik, og økonomien mangler gejst. Men nu er endnu et medlem af Gandhi-dynastiet ved at blive kørt i stilling som frelser af landet med over en milliard indbyggere.

41-årige Rahul Gandhi er søn af tidligere premierminister Rajiv Gandhi, som blev myrdet i 1991, og Sonia Gandhi, mangeårig formand for det store Kongresparti.

Rahul Gandhi er populær, men han tøver med at nærme sig magtens tinde. Han har blandt andet afvist tilbud om en ministerpost. Hvad hans ambitioner rækker til vil vise sig i 2014, hvor Indien afholder parlamentsvalg. • /RH

Røde Khmer-retssager forsinker normalisering

DET TRÆKKER UD for Cambodja med at kunne vende tilbage til en slags status quo svarende til æraen før De Røde Khmerers folkedrab. Det skyldes, at retsopgøret med fortidens bødler, som gennemføres ved domstole i et samarbejde mellem den cambodjanske regering og FN, trækker i langdrag.

Hidtil er fem år gået, og kun er én tiltalt og dømt for forbrydelser mod menneskeheden. Det er Kaing Guek Eav, alias Duch, chef for det berygtede torturfængsel Toul Sleng.

Menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch' Asien-chef Brad Adams frygter, at med det tempo vil kun i alt fire Røde Khmer-topfolk blive draget til ansvar for de-

res systematiske overgreb. Foruden Duch er det Røde Khmer-lederne Nuon Chea, Khieu Samphan og Ieng Sary. Sagen mod dem er kun lige begyndt.

Hvis retsopgøret bliver ufuldstændigt, vil det afskære hundre tusinder af cambodjanere fra at vende hjem til deres landsby. De tør simpelthen ikke, hvis Røde Khmer-folk ustraffet lever videre i lokalsamfundet.

De Røde Khmerer havde magten i Cambodja 1975 - 1979. Op mod to millioner mennesker blev dræbt eller døde af sygdomme eller hungersnød, der var fremkaldt af regimet. •

/REGNER HANSEN

Sydafrika vedtager omstridt lov

DEN AFRIKANSKE Nationalkongres' (ANC) kamp mod apartheid havde som mål at sikre frihed for alle i Sydafrika. Siden er ANC blevet regeringsparti, og nu har parlamentet vedtaget en omstridt lov om statshemmeligheder, der møder hård kritik. Loven betyder blandt andet, at journalister kan blive straffet med op til 25 års fængsel, hvis de offentliggør in-

formation, som statsansatte ønsker at holde hemmeligt.

Kritikere som den tidligere ærkebiskop Desmond Tutu frygter, at loven kan udnyttes til at lukke munden på politisk opposition og regeringskritisk journalistik.

ANC siger, at loven alene tjener til at værne Sydafrika mod spionage. (Se også s. 14) • /RH

📺 FILM OG BAGGRUND: TRÆERNES BETYDNING FOR KLIMA OG MENNESKER

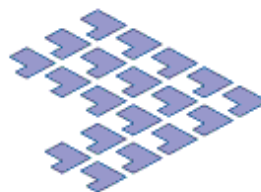
**NÅR TRÆERNE ER VÆK, ERODERER JORDEN,
OG REGNEN FALDER IKKE SOM TIDLIGERE.
I DET NORDLIGE KENYA SULTER BEFOLKNINGEN.**

📺 TAKING ROOT er filmen om netop afdøde nobelprismodtager Wangari Maathai og hendes kamp for Kenyas træer.

📺 Se TAKING ROOT på Filmstriben eller køb den her: spor@spormedia.dk. pris: 125 kr. (incl.forsendelse)

📺 Gratis webbaseret baggrundsmateriale

📺 **WWW.FJERNENABOER.DK**

raptim | travel

**Bedste priser på flybilletter til
kirkelige og humanitære
organisationer**

Se mere på www.raptim.dk
- eller kontakt os på
tlf. 87 23 12 30

Eneagent i Danmark:

Unitas > Rejser
Mere end rejser

FOTO: MIKKEL ØSTERGAARD/DANIDA

Danidas Oplysningsbevilling

DANIDA

Er du en god u-landsformidler?

Kan du øge befolkningens viden om fattige lande og udviklingsamarbejde?

Så send en ansøgning til Danidas Oplysningsbevilling.

HVAD KAN DU SØGE TIL?

- Oplysningsaktiviteter i Danmark (projektskema).
- Dokumentarfilm til landsdækkende tv (U-lands-tv-puljen).
- Rejsestipendier til fagfolk og privatpersoner (rejsen skal resultere i en eller flere oplysningsaktiviteter i Danmark).
- "Omvendte" rejsestipendier til personer fra udviklingslandene, der deltager i oplysningsaktiviteter i Danmark.

HVORNÅR KAN DU SØGE I 2012?

2. runde 2012

- Oplysningsprojekter og U-lands-tv-puljen: Senest mandag den 5. marts 2012
- Rejsestipendier og omvendte rejsestipendier: Senest mandag den 19. marts

3. fordelingsrunde 2012

- U-lands-tv-puljen: Senest mandag den 30. april 2012

HVOR KAN DU FÅ MERE AT VIDE?

- www.oplysningsbevillingen.dk
- Fuldmægtig Aase Mikkelsen, Udenrigsministeriet, Public Diplomacy & Kommunikation, e-mail asemik@um.dk eller telefon 33 92 08 58.

Anmeldelse:

VORE MÆND (OG KVINDER) I AFRIKA

Ny bog byder på masser af gode historier om entrepenante danskere i Afrika gennem tiderne. Den største danske effekt på kontinentet var dog slavehandelen.

42/

AF BODIL FOLKE FREDERIKSEN

F KLAUS WINKEL KENDER AFRIKA GODT. Gennem næsten 40 år i Udenrigsministeriet har han arbejdet med et bredt spektrum af danske og internationale udviklingsorganisationers engagement i Afrika syd for Sahara. Sideløbende har han været en aktiv og velinformeret debattør, som hans tidligere bog om Afrika *Hvorfor er det så svært for Afrika* (2007), vidner om. Winkels nye bog er lystlæsning. De 11 kapitler om danske mænd og kvinder i Afrika er velfortalte, bygger på solide undersøgelser af ofte upåagtede kilder og giver lyst til at vide mere. Hovedpersonerne er soldater, entreprenører, forskere, missionærer og læger. Og så Karen Blixen, hvis metaforiske sammenkædning af dyr, børn og sorte afrikanere får en sympatiserende fremstilling.

IDEALISME OG VRAGGODS

Winkel fremhæver personer, der har forenet videbegærlighed, entreprenørånd og idealisme. Den udstationerede kopist Ludwig Rømer drog til koloniadministrationen på Christiansborg i det nuværende Ghana i 1739, og Winkel glæder sig over hans lune, nøgternhed og etnologiske

pionerindsats. Niels Brønnum fra Dansk Sudan Mission opgav tidligt at kristne muslimer, men sled sig op i konflikter med sin moderorganisation og rivaliserende missioner. Den sønderjyske smed Nis Kock var i tysk tjeneste under Første Verdenskrig. Han blev mønstret på fartøjet *Kronborg*, der med en hemmelig last af krudt og kugler skulle bryde den engelske blokade af indsejlingen til Rufji-floden i Tanganyika, hvor den tyske krydser *Königsberg* afventede forsyninger. Operationen var en delvis succes, men Kocks videre deltagelse i krigen endte med krigsfangenskab og hans hjemvenden til København i 1919 som "et stykke vraggods fra det store forlis", som han selv udtrykte det.

DANSK BETYDNING

De centrale figurer efter de afrikanske nationers uafhængighed er forskere og praktikere. Stjernen er antropolog, dr. med. Peter Aaby, som etablerede et storstilet vaccinationsprogram og grundlæggende forskning i sundhed og sygdom i det fattige og borgerkrigshærgede Guinea-Bissau. Knud Erik Svendsen,

DANSKERE I TROPISK AFRIKA – FRA SLAVEHANDLER TIL BISTANDSARBEJDER

Forfatter:

Klaus Winkel
Forlaget Klim (2011), 200 sider,
239 kroner (vejl.)

tidligere rådgiver for præsident Nyerere og senere mangeårig og indflydelsesrig leder af Center for Udviklingsforskning, får velfortjent og afbalanceret ros. Jan Bonde Nielsens betydning for gartnerisektoren i Kenya fremhæves. Winkel er dog kritisk over for en tendens til at overvurdere danskernes indsats i Afrika. På trods af den beundring, der bærer en del af hans portrætter, konstaterer han nøgternt, at den største effekt, Danmark har haft på det afrikanske kontinent, har været vores medvirken i slavehandelen fra Guldkysten. •

BODIL FOLKE FREDERIKSEN ER LEKTOR VED INSTITUT FOR SAMFUND OG GLOBALISERING PÅ ROSKILDE UNIVERSITET MED AFRIKA SOM SPECIALE.

KULTUREN KORT

Udvikling udvælger i hvert nummer tre aktuelle udgivelser om globale forhold.

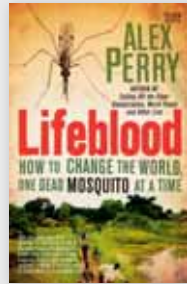
Én død malaria- myg ad gangen

I 2006 SÅ DEN AMERIKANSKE filantrop og erhvervsmand Ray Chambers en vens feriefotos fra Afrika. Han noterede et foto af en gruppe småbørn, der sov sødt. "De sover ikke, de er i malariakoma," sagde vennen.

Episoden fik Chambers til at kaste sig ind i kampen mod malaria. Med Wall Street-venner og VIP's har han rejst millioner af dollars til blandt andet imprægnede myggenet til Afrika og etableret ngo'en Malaria No More, der vil stoppe malariadød i Afrika inden 2015. Chambers blev for tre år siden udpeget til FN's særlige udsending for malaria.

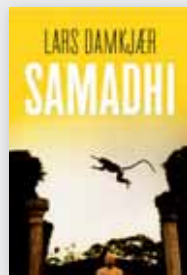
Hans historie fortælles af britiske Alex Perry, magasinet TIME's ledende Afrika-korrespondent, der har fulgt Chambers gennem to år. Lidt af et scoop, for Chambers er ekstremt pressesky. Som en journalist fra avisen Wall Street Journal, som skrev et portræt af Chambers, siger: "Det lod sig kun gøre, fordi jeg, på Chambers opfordring, hjalp til i fem måneder på et tutorprojekt, han sponsorerede."

Resultatet er en reportagebåret bog, *Lifeblood: How to Change the World One Dead Mosquito at a Time*, der også dykker ned i de historiske og forskningsmæssige sider af malariakampen i Afrika. •/ULRIKKE MOUSTGAARD

LIFEBLOOD: HOW TO CHANGE THE WORLD ONE DEAD MOSQUITO AT A TIME

Forfatter: Alex Perry
Pan Macmillan (2011),
256 sider, 25,99 dollars
(vejl.) på amazon.com

SAMADHI

Forfatter: Lars Damkjær
Siesta (2011), 234 sider,
199 kroner (vejl.)

BLADTEGNERE I ET GLOBALT MINE- FELT

Forfatter: Anders Jeri-
chow
Gyldendal (2011), 280
sider, 349 kroner (vejl.)

Selvbiografisk hiv-roman

HIV OG AIDS VAR 1980'ERNES store tema i hele verden. I dag fylder det ikke så meget i medierne – men nu genopliver en debutroman temaet. I Lars Damkjærers selvbiografiske roman *Samadhi* får en hiv-diagnose den 30-årige Adam til at rejse til Sri Lanka for at finde alternative helbredelsesmuligheder. Han starter en ayurvedaskole i junglen, men vikles ind i dramatiske intriger og hemmeligheder i det buddhistiske lokalsamfund, hvor hiv-fobi, frygt og fortællinger spreder sig som gift – for både Adam og andre. Damkjær beskriver *Samadhi* som en moderne lidelseshistorie. Ti procent af overskuddet fra bogsalget går til en organisation for seksuelle minoriteter i Uganda, hvor homoseksualitet er forbudt. •/UM

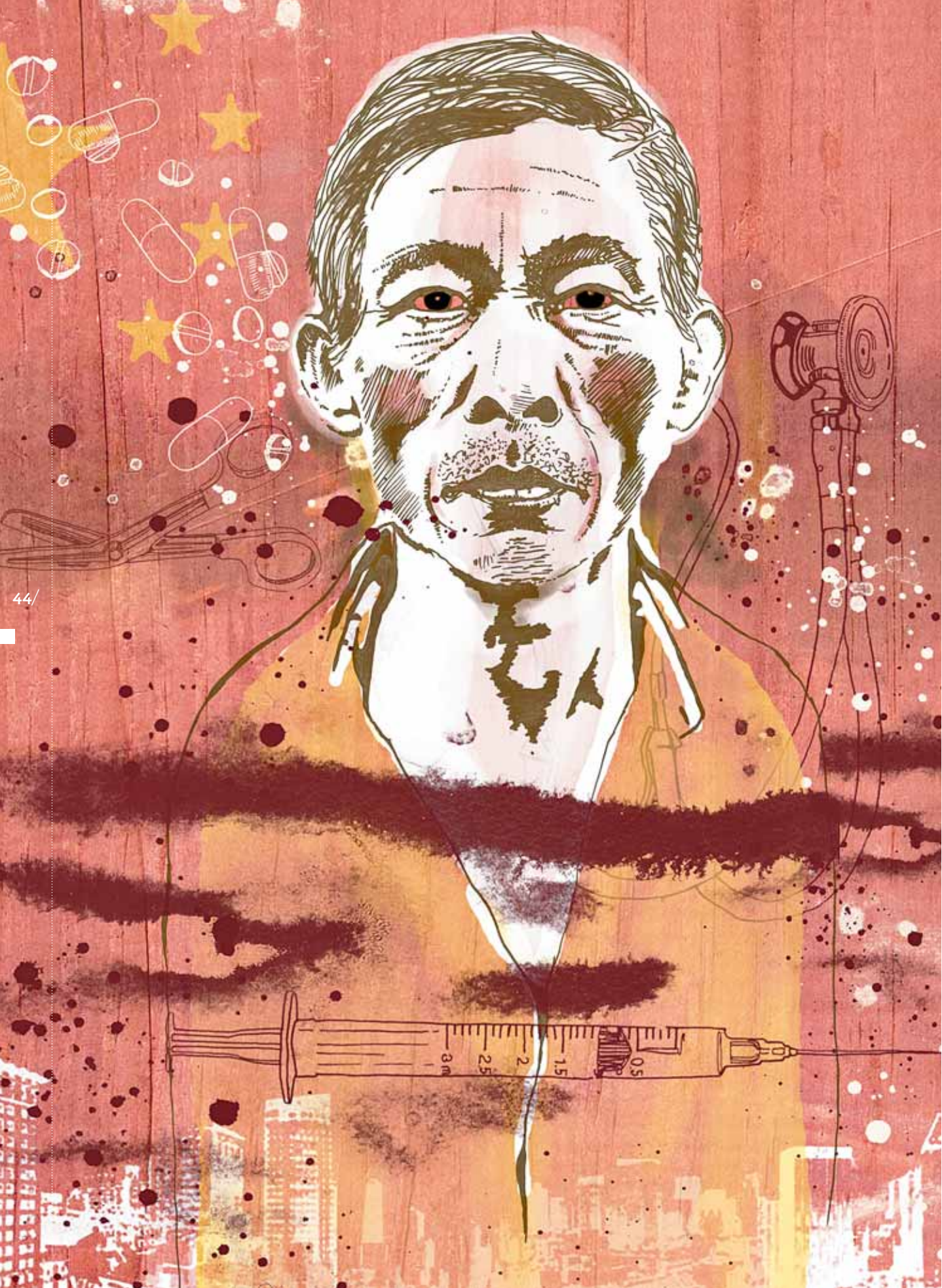
Farlige streger

SIDEN DEN DANSKE TEGNINGEKRISE I 2005-2006 har Anders Jerichow, Mellemøst-ekspert, formand for dansk PEN og seniorkorrespondent på dagbladet Politiken, været optaget af ytringsfriheden og dens grænseflader. Han var medredaktør på dansk PEN's 300 sider lange dossier *Profet-affæren* (2006) om balladen om de 12 Muhammed-tegninger.

Nu er Jerichow rejst ud i verden for at tale med en række af verdens skarpeste bladtegnere i bogen *Bladtegnere i et globalt minefelt*. Bladtegnere lever nemlig livet farligt – for "intet essay, få romaner og færre avisledere kan antænde den samme følsomhed og vrede verden over som en enkelt politisk bladtegning", som Jerichow skriver.

Her er fortællinger fra mange lande. Som fra Zimbabwe, hvor Toni Namates satiriske streger om Mugabe-styret har medført bombninger af hans – nu lukkede – avis.

En anden case, vi hører om, er den palæstinensiske tegner Naji al-Ali, der blev skudt og dræbt i London i 1987. Hans satiretegninger var primært rettet mod Israel, men siden tegnede han også karikaturer af de palæstinensiske magthavere, hvilket de betragtede som forrædderi. Bogen er rigt illustreret med de så farlige tegninger. •/UM

ASIENS SYGE MAND

I deres målbevidste jagt på økonomisk vækst har de kinesiske politikere gennem lang tid overset, at sundhedsproblemerne i Kina bare vokser og vokser. Alene antallet af sindslidelser er forboblet fra 2003 til 2008. Ifølge seniorforskeren Yanzhong Huang truer det sundhedsvæsenet, økonomien og i sidste instans regimets stabilitet.

AF YANZHONG HUANG

SKØNT KINA HAR GJORT STORE økonomiske fremskridt i de seneste årtier, er borgernes sundhed ikke blevet forbedret tilsvarende.

Siden 1980 har den økonomiske vækstrate gennemsnitligt ligget på 10 procent og har løftet 400-500 millioner mennesker ud af fattigdommen. Men officielle data fra Kina tyder på, at den gennemsnitlige forventede levealder i Kina kun er steget med cirka fem år, fra omkring 68 til 73, mellem 1981 og 2009. (Den steg med næsten 33 år i perioden fra 1949 til 1980). I lande, som udviste en tilsvarende forventet levealder i 1981, men havde en langsommere økonomisk vækst i årene derefter – for eksempel Colombia, Malaysia, Mexico og Sydkorea – var levealderen forøget med mellem syv og 14 år i 2009. Ifølge Verdensbanken er de samme tal steget med mellem syv og 10 år selv i Australien, Hongkong, Japan og Singapore, der havde langt højere forventede levetider end Kina i 1981.

Også Kinas sygdomsbyrde frembyder et bekymrende billede. I lighed med mange mindre udviklede lande kæmper Kina stadig med et utal af mikrobielle og virale trusler, blandt andet hiv/aids, tuberkulose, viral hepatitis (smitsom leverbetændelse) og rabies. Over 130 millioner mennesker i Kina har hepatitis B-viruset (HBV) – svarende til cirka en tredjedel af alle HBV-bærere i verden. Samtidig er kroniske ikke-smitsomme sygdomme, som er typiske for udviklingslandene, ved at blive et endnu større problem. Ifølge Den Nationale Sundhedsforvaltningsundersøgelse (National Health Ser-

REDAKTIONELT SAMARBEJDE MED FOREIGN AFFAIRS

Udvikling samarbejder redaktionelt med Foreign Affairs. Det anerkendte tidsskrift er siden 1922 blevet udgivet af den uafhængige amerikanske tænketank Council on Foreign Relations. Samarbejdet betyder, at Udvikling jævnligt bringer artikler fra Foreign Affairs i dansk oversættelse.

Læs også P.S. fra Udvikling s. 59

vices Survey) fra 2008, der gennemføres af det kinesiske sundhedsministerium, led 61 procent af de adspurgte, som havde været syge inden for de sidste 14 dage, af kroniske sygdomme; 10 år før var dette tal 39 procent.

I en undersøgelse fra 2010 foretaget af New England Journal of Medicine anføres det, at Kina har det største antal diabetikere i verden, og at denne sygdom breder sig hurtigere i Kina end i Europa og USA. Næsten 10 procent af den kinesiske befolkning på 20 år eller derover lider nu af diabetes – hvilket ligger tæt på det amerikanske tal (11 procent) og langt højere end de tilsvarende tal for Canada, Tyskland og andre vestlige lande. Ikke-smitsomme sygdomme, deriblandt hjerte-kar-sygdomme, kroniske luftvejslidelser og kræft, er årsag til 85 procent af det samlede antal dødsfald i Kina i dag – langt højere end gennemsnittet på verdensplan, der ligger på 60 procent. En anden væsentlig medvirkende faktor er befolkningens hurtige aldring. Befolkningsstatistikken fra 2010 viser, at antallet af mennesker på 60 år eller derover i Kina er steget med over 13 procent, en stigning på næsten tre procentpoint siden 2000. Ifølge en nylig rapport fra Verdensbanken kan antallet af ikke-smitsomme sygdomme stige med mindst 40 procent inden 2030, hvis det ikke gøres en effektiv indsats for at fremme sundere aldringsprocesser. Det anslås således, at der i 2040 vil være flere mennesker med sygdommen alzheimers i Kina end i samtlige andre udviklede lande tilsammen.

SARS-PATIENT, BYEN GUANGZHOU. EPIDEMIEI MED INFEKTIONSSYGDOMMEN SARS I 2003 VAR ET WAKE-UP CALL TIL DE KINESISKE MYNDIGHEDER OM ET FORSØMT SUNDHEDSVÆSEN.

Flere kinesere lider af psykiske sygdomme. Data fra det kinesiske sundhedsministerium tyder på, at forekomsten af sindslidelser er steget med over 50 procent mellem 2003 og 2008. I en omfattende landsdækkende undersøgelse udført mellem 2001 og 2005 blandt andet af Center for Selvmord og Selvmordbekæmpelse ved Beijing Huilongguan Hospital og baseret på interviews med 113 millioner kinesere i fire provinser konkluderes det, at 17,5 procent af befolkningen, svarende til over 227 millioner, lider af psykiske problemer af den ene eller den anden art, for eksempel humørudsving og angst.

Dette er et af de højeste tal i verden for forstyrrelser af denne type. Det anslås, at 287.000 kinesere begår selvmord hvert år; dette svarer til 23 pr. 100.000, ligeledes et af de højeste tal i verden og over det dobbelte af det tilsvarende tal i USA.

Trods disse alvorlige problemer har kinesiske politikere gennem lang tid overset den offentlige sundhed i deres målbevidste jagt på økonomisk vækst. Da det maoistiske sundhedsvæsen begyndte at bryde sammen i begyndelsen af 1980'erne, faldt statens udgifter til sundhed beregnet som andel af BNP fra 1,1 procent i 1980 til omkring 0,8 procent i 2002.

(I 2002 udgjorde de amerikanske udgifter til sundhed cirka 6,7 procent af BNP). Indførelsen af markedsorienterede reformer i løbet af 1980'erne skadede et i forvejen svækket sundhedsvæsen yderligere – i 2003 havde over 70 procent af den kinesiske befolkning ikke nogen sygeforsikring. Der er indført visse reformer siden da, men sygdomsbyrden i Kina vokser stadig – og truer landets sundhedsvæsen, økonomien i det hele taget og tilmed regimets stabilitet.

SANDE LØGNE

I lange perioder af Kinas historie har sundhedspleje været anset for at være

et personligt anliggende og ikke en rettighed. Det maoistiske regimes bestræbelser på at opbygge et statsfinansieret sundhedssystem var således en vigtig afvigelse fra den historiske norm. I begyndelsen af 1950'erne blev der indført sygeforsikringsplaner for statens embedsmænd og funktionærer, og der blev opført statsejede hospitaler og klinikker på lokalt og regionalt niveau. Med *Det Store Spring Fremad*, der begyndte i 1958, fandt staten endnu en grund til at engagere sig i sundhedssektoren. Til gengæld for gratis og let tilgængelig sundhedspleje skulle bønderne støtte kollektivisering af landbruget og oprettelsen

af folkekommuner - der igen skulle fungere som det institutionelle og økonomiske grundlag for det nye sundhedsvæsen. I 1959 var der i Kina opbygget et tredelt sundhedsvæsen i landkommunerne bestående af amts- sygehuse, kollektive helsecentre og landsbyklinikker (såkaldte "brigadeklinikker"). Dette system sørgede ikke kun for lægebehandling, men også for en forebyggende pleje, som var et vigtigt led i regeringens strategi til bekæmpelse af smitsomme sygdomme.

Efter iværksættelsen af Kulturrevolutionen i 1966 og den omfattende udrensning af det ældre sundhedspersonale, der fulgte i kølvandet på den, blev sundhedsministeriet marginaliseret i forhold til den politiske proces. Med en formindsket bureaukratisk indblanding blev den politiske mål-sætning nu bedre koordineret. Et hidtil uset antal sundhedsmedarbejdere blev sendt ud i landkommunerne. En del landmænd fik en uformel sundhedsud-dannelse og tog sig som "barfodslæger" af de almindeligste sygdomme og den præventive sundhedspleje. Den såkaldte kooperative sundhedspleje (et gensidigt sygeforsikringsystem) bredte sig hurtigt. I 1976 var der 1,8 millioner barfodslæger; over 90 procent af brigaderne, det vil sige landsbyerne, var omfattet af den kooperative sundhedspleje, og næsten hvert eneste kollektiv havde et helsecenter. Der var flere læger, sygeplejersker og hospitalssenge i Kina end i noget andet land på et tilsvarende økonomisk udviklingstrin. Den kinesiske befolknings sundhed blev mærkbart forbedret - dødeligheden faldt fra 20 pr. 1.000 i 1949 til cirka syv pr. 1.000 i 1975. Ifølge både officielle kinesiske tal og internationale kilder steg den gennemsnitlige forventede levetid fra 35 til 65 år i løbet af samme periode.

De økonomiske reformer, der blev indført efter Maos død, ændrede dette landskab dramatisk. Afviklingen af folkekommunerne og genindførelsen af husmandslandbrug i begyndelsen af 1980'erne betød opløsningen af de kollektive velfærdsfonde, som havde været den vigtigste kilde til finansiering af det maoistiske sundhedssystem i landkommunerne. I 1978 påhvilede det 82 procent af alle brigader at sørge for kooperativ sundhedspleje; i 1983 var dette tal faldet til 11 procent. Antallet af barfodslæger faldt i samme periode med cirka 23 procent. De

SUNDHED, SIND OG SYGDOM I KINA

- Næsten 10 procent af den kinesiske befolkning på 20 år eller derover lider nu af diabetes. Det ligger tæt på det amerikanske tal.
- Forekomsten af sindslidelser steg med over 50 procent mellem 2003 og 2008.
- Cirka 287.000 kinesere begår selvmord hvert år. Det svarer til 23 pr. 100.000, et af de højeste tal i verden.

økonomiske reformer i landkommunerne forøgede bøndernes disponible indkomst, og de havde nu pludselig råd til at fravælge sundhedscentrene i landsbyerne eller de mindre byer og i stedet søge lægehjælp på hospitalerne i storbyerne. Denne udvikling underminerede det tredelte henvisnings-system i landkommunerne og skabte samtidig større efterspørgsel på mere og bedre sundhedspleje i storbyerne. Dermed var sundhedssektorens centralistiske skævhed vendt tilbage.

Kan et rigt land med en svag befolkning virkelig være en stormagt?

Rehabiliteringen af de bureaukratiske ledere, som var blevet udrenset under Kulturrevolutionen, førte til krav om, at udvalgte sociale grupper, især af statsemployerede, skulle have mere opmærksomhed i sundhedssystemet. Dette førte i 1980'erne til gendannelsen af en koalition, som Mao havde forsøgt at splitte i 1960'erne - storbyadministratorer, sundhedsbureaukrater og storbyindbyggere med en fælles interesse i et kvalificeret sundhedsvæsen i storbyerne. Da sundhedsplejen og dens institutioner i landkommunerne begyndte at bryde sammen, foretog de ledende embedsmænd i sundhedsministeriet sig derfor ingenting, men gik tværtimod offentligt ind for, at den skulle nedlægges, og at der i stedet skulle indføres et moderniseret system først og fremmest i storbyerne. I 2004 blev 80 procent af de offentlige udgifter til

sundhed brugt på sundhedsinstitutioner i storbyerne, selv om byboer kun repræsenterede 42 procent af landets samlede befolkning.*

Den svigtende interesse fra statens side kombineret med de markedsorienterede økonomiske reformer forandrede også adfærden hos personalet i sundhedssektoren. De offentlige hospitaler blev pengemaskiner. De begyndte aggressivt at forhandle medicin og tilvejebringe ekstra, ofte højteknologiske ydelser for at dække tab forårsaget af den manglende statsstøtte og skaffe sig forøgede indtægter. De samlede sundhedskostninger steg eksponentielt. Og dette skete på et tidspunkt, da der praktisk taget ikke var noget socialt sikkerhedsnet – det fremgår af Den Nationale Sundhedsforvaltningsundersøgelse fra 1998, at over 87 procent af landbefolkningen og 44 procent af storbybefolkningen ikke havde sygeforsikring af nogen art. De stigende omkostninger måtte dækkes af brugerbetaling. I 1999 udgjorde den private andel af sundhedsudgifterne over 59 procent. I visse tilfælde afholdt de stigende omkostninger patienter fra at søge lægehjælp. I 2004 udtalte sundhedsviceministeren Zhu Qingsheng, at mellem 60 og 80 procent af alvorligt syge landmænd døde i hjemmet, fordi de ikke havde råd til sygehjælp. I 2000, kun en generation efter Maos død, kunne man i en rapport fra World Health Organization (WHO) om sundhedsforvaltningens

tilstand på verdensplan læse, at Kina var nummer 144 af 191 lande – selv om det på det tidspunkt allerede var verdens 6.-største økonomi.

EN SKRANTENDE, SOVENDE KÆMPE

SARS-epidemien (Akut luftvejssyndrom eller Severe Acute Respiratory Syndrome, red.) i 2003 gav den kinesiske regering et chok og understregede nødvendigheden af at skabe balance mellem økonomisk udvikling og sociale tjenesteydelser. den kinesiske regering havde stået over for siden voldelighederne på Den Himmelske Freds Plads i 1989.*

Ifølge en række meningsmålinger (...) anførte de adspurgte, at deres tre største bekymringer var korruption, manglende sundhedsreformer samt ringe fødevarer og medicin.

Der er dog stadig store problemer. Psykiske lidelser står ikke særlig højt på regeringens reformdagsorden. Ud af de over 26 millioner kinesere, der lider af depression, får kun 10 procent lægebehandling. (Der findes kun 20.000 psykiatere i Kina, svarende til 1,5 pr. 100.000 patienter – en tiendedel af tallet i USA). Der er også uligheder

i finansieringen. Centralregeringen betaler kun cirka 30 procent af samtlige omkostninger ved det offentlige sundhedssystem. Lokalregeringerne formodes at finansiere resten, men er så optaget af den økonomiske vækst i BNP, at de savner tilskyndelse til at bruge ret mange penge på sundheden. Regeringens forslag om landsdækkende sundhedspleje tager ikke højde for den enorme forskel på adgangen til sundhedspleje henholdsvis på landet og i storbyerne. Ifølge en regeringsplan baseret på indkomst pr. indbygger kan en ansat på det formelle arbejdsmarked i en storby få refundert udgifterne til hospitalsbehandling helt op til seks gange hyppigere end en landbo.*

Lige så vigtigt er det, at Kina ikke har gjort en tilstrækkelig effektiv indsats mod væsentlige risikofaktorer såsom rygning, miljøforurening, uprøvet medicin og forurenede fødevarer. Kina underskrev WHO's *Framework Convention on Tobacco Control* i 2003 og forpligtede sig dermed til at forbyde rygning på arbejdspladser og indendørs offentlige arealer inden 9. januar 2011. Men denne tidsfrist blev overskrevet, uden at der skete væsentlige forandringer. Over 300 millioner mennesker i Kina – svarende til hele USA's befolkning – ryger i dag. Andre 740 millioner udsættes jævnligt for passiv rygning (deriblandt 180 millioner på under 15 år), en stigning på 200 millioner i løbet af de sidste fem år. I samme periode er cigaretproduktionen i Kina steget med 17 procent. Eksperter mener, at Kinas rygepolitik er en af de mindst effektive i verden. Selv om sundhedsministeriet i marts måned indførte forbud mod rygning på indendørs offentlige arealer (med undtagelse af arbejdspladser), bliver dette forbud kun i ringe omfang respekteret. Det fremgår af en rapport skrevet blandt andet af Yang Gonghuan, vicedirektøren for Kinesisk Center for Sygdomskontrol og Forebyggelse, at den væsentligste grund til, at Kina ikke har levet op til sine internationale forpligtelser på dette område, er, at repræsentanter for den kinesiske tobaksindustri, en grundpille i mange af provinsernes økonomi, har blandet sig i udformningen og gennemførelsen af rygepolitikken.

Forurening og andre miljøproblemer, der stadig er marginale punkter på regeringens sundhedsplejedags-

MENS HØJHUSENE ER SKUDT I VEJRET, ER FOLKESUNDHEDEN GÅET DEN MODSATTE VEJ. HER BOLIGKØBER PÅ BESØG HOS EJENDOMSÆGLER I BEIJING.

orden, er ligeledes skadelige for folkesundheden. I en undersøgelse fra 2007 iværksat af Verdensbanken og den statslige kinesiske miljøbeskyttelsesadministration (forløberen for Miljøbeskyttelsesministeriet) konstateres det, at 750.000 kinesere dør før tiden hvert år hovedsagelig på grund af luftforureningen i storbyerne. Med udgangspunkt i luftkvalitetsdata fra 2006 anslås det i en rapport fra den Hongkong-baserede tænketank Civic Exchange, at henved 10.000 dødsfald om året kan tilskrives luftforurening i det stærkt industrialiserede Perleflodsdelta samt i Hongkong og Macao, dog med 94 procent af disse dødsfald alene i Perleflodsdeltaet.

Ifølge en rapport fra sundhedsministeriet er driften af 16 millioner virksomheder og fabrikker i Kina giftig eller risikabel, og cirka 200 millioner arbejdere er direkte udsat for sundhedsfare på deres arbejdsplads.

På grund af industriforureningen, især vandforureningen i landområderne, har Kina nu 459 såkaldte kræftlandsbyer, det vil sige landsbyer med en enormt høj forekomst af kræftpatienter. Miljøforureningen formodes også at have forøget ufrugtbarhedsraten signifikant for alle ægtepar med kvinden i den fødedygtige alder fra tre procent i 1990 til mellem 12,5 og 15,0 procent i dag. Ifølge en epidemiologisk undersøgelse fra 2009 foretaget af de ikke-statslige organisationer det kinesiske udviklingscenter for kvinder og børn (China Women and Children Development Center) og det kinesiske befolkningsforbund (Population Association of China) lider over 40 millioner ægtepar i Kina måske nu af barnløshed.

Sikkerhedsproblemer på fødevarer og medicinområdet er allestedsnærværende. Siden 2006 har Kina været ramt af et morads af skandaler med tilknytning til fødevarer og medicin af for ringe kvalitet – forurenet mælk, andæg, mælkepulver til spædbørn og vacciner. Ifølge en række meningsmålinger offentliggjort i 2009 anførte de adspurgte, at deres tre største bekymringer var korruption, manglende sundhedsreformer samt ringe fødevarer og medicin. Selv om staten har indført visse regler for at stramme op på fødevarerkontrollen i de senere år, er befolkningen blevet opskræmt af en række skandaler – vedrørende indbagte boller farvet med farlige ke-

300 MILLIONER KINESERE RYGER I DAG, MEN KINA HAR FORSØMT AT LAVE EN EFFEKTIV RYGPOLITIK.

miske stoffer, vandmeloner forurenet med vækstfremmere og svineprodukter forurenet med clenbuterol (et steroid, der bruges til at holde grise magre) – som har forøget frygten yderligere. Årsagen er givetvis utilstrækkelig statskontrol, men dårlig forretningsmoral er et langt større problem.*

SVAGHED HOS DE STORE

Kan et rigt land med en svag befolkning virkelig være en stormagt? Kinas voksende sundhedsproblemer varslar ikke godt for en holdbar udvikling i landet. I en officiel rapport forudsiges det, at antallet af patienter i Kina vil stige med næsten 70 procent mellem 2000 og 2025 hospitalsindlæggelser med over 43 procent,

årlige ambulatoriske konsultationer med over 37 procent og de samlede sundhedsmkostninger med over 50 procent. (Befolkningen forventes at forøges med kun 15 procent i samme periode). Den dårlige sundhedstilstand er allerede blevet en betydelig forhindring for en yderligere udryddelse af fattigdommen og kan oven i købet bringe landets hidtidige udvikling i fare. I en undersøgelse fra 2004 udført af statsrådets forskningscenter for udvikling (Development Research Center of the State Council) konstateres det, at sygdom og kvæstelser var hovedårsagen til fattigdom i landkommunerne: Næsten 41 procent af landmænd under fattigdomsgrænsen, der er defineret af staten som en årsindkomst på 860 yuan, svarende

LÆS HELE ARTIKLEN

Teksten her i magasinet er en forkortet version af den originale tekst fra Foreign Affairs. Læs hele artiklen på dansk på www.udvikling.dk

til 106 dollars, faldt til under denne grænse, efter at de blev syge eller kvæstede. Sygdomme er til stor skade for den økonomiske aktivitet. Kinesiske sundhedsøkonomer har således beregnet, at udgifterne til behandling af blodpropbetingede slagtilfælde alene i 2003 udgjorde over tre procent af det samlede sundhedsbudget.

Og ifølge forskning udført ved det kinesiske center for økonomisk forskning (China Center for Economic Research) ved Beijings Universitet var den samlede økonomiske omkostning ved rygning i 2005 næsten 300 milliarder yuan (cirka 37 milliarder dollars) – for øvrigt langt mere end de 240 milliarder yuan (næsten 30 milliarder dollars), som tobaksindustrien betaler til staten i form af skatter og afgifter. I en rapport fra 2011 udarbejdet af nogle af Kinas førende økonomer og sundhedsekspertes anslås det, at sygdom i 2005 kostede over fem milliarder arbejdsdage og 2,4 billioner yuan (296 milliarder dollars) i tabt økonomisk aktivitet – cirka 13 procent af det kinesiske BNP.*

Ganske særligt i et stærkt foranderligt samfund som det kinesiske kan en dårlig sundhedstilstand medvirke til at skabe social uro. Problemer, som skyldes økonomiske forandringer, skaber frustration i Kina, og der findes ingen fyldestgørende institutionelle mekanismer, som kan tage sig af private klagemål. Sundhedsplejens høje omkostninger og utilgængelighed fører til hyppige stridigheder mellem patienter og plejepersonale, og i mange tilfælde er der risiko for, at den slags konflikter udarter til voldeligheder. På over 73 procent af Kinas hospitaler blev der registreret voldelige konflikter mellem patienter og personale i 2005, og i næsten 77 procent af disse tilfælde var der tale om episoder, hvor patienter nægtede at lade sig udskrive efter behandlingen eller at betale hospitalets regninger. I 2010 forsøgte man i Shenyang, hovedstaden i Liaoning-provinsen i

det nordøstlige Kina, at ansætte politibetjente til at håndtere konflikterne mellem patienter og plejepersonale på byens 23 større sygehuse.

Problemer med den offentlige sundhed får med andre ord konsekvenser for den politiske stabilitet. Eftersom politisk legitimitet i Kina er resultatbetinget, skader den dårlige sundhedstilstand indirekte regimet ved at bringe den økonomiske vækst i fare. Staten kan ikke fralægge sig ansvaret for sundhedsproblemerne uden at risikere at bryde sin underforståede samfundskontrakt. Hvis den omvendt ikke er i stand til at tilvejebringe tilstrækkelige ydelser, vil et større antal borgere måske føle sig marginaliserede. Selv om denne gruppe mennesker forbliver loyal over for regeringen, vil den have mindre grund til at samarbejde med den, når det drejer sig om skatter, jordreformer eller fødselskontrol. Da sygdomsbyrden forværrer fattigdom og andre stressfaktorer, kan desperate mennesker måske blive drevet ud i kollektiv handling vendt mod staten. Som Charles Tilly, Theda Skocpol og andre sociologer og samfundsforskere har gjort opmærksom på, kan årsagen til oprør ofte være, at staten pludselig fjerner en ydelse eller undlader at levere kollektive goder.

Eftersom politisk legitimitet i Kina er resultatbetinget, skader den dårlige sundhedstilstand indirekte regimet ved at bringe den økonomiske vækst i fare.

Den kinesiske regering kan undgå denne risiko, hvis den giver hidtil forfordelte borgere lov til at danne uafhængige organisationer, der kan kæmpe for deres sundhedsinteresser. Denne udvikling har fundet sted i landkommuner i det sydøstlige Indien. Men Kinas lukkede politiske system har kun få institutionelle kanaler, hvor forfordelte befolkningsgrupper kan få luft for deres utilfredshed, og netop denne mangel kan før eller siden få mange kinesere til at vende regeringen ryggen. I 1990'erne, da det nationale sundhedssystem var utilgængeligt eller for dyrt for mange

kinesere, søgte flere millioner tilflugt i Falun Gong, en spirituel bevægelse, som blandt andet benytter en slags traditionelle kinesiske øvelser, der efter sigende kan hidkalde overnaturlige kræfter i kampen for et bedre helbred. I 1998 var der 70 millioner medlemmer af Falun Gong i Kina. Og i april 1999 forsamledes cirka 10.000 af dem i tavs protest foran de kinesiske ledeseres embedsboliger, hvilket gav stødet til en landsdækkende bekæmpelse af bevægelsen.

HU'S YOUR DADDY?

Dybest set er sundhedskrisen i Kina en ledelseskrisen. Den kinesiske stat har simpelthen ikke bestået prøven på sundhedsområdet, hvad angår initiativer, kapacitet og effektivitet. I et hierarkisk, autoritært system som det kinesiske er embedsmændene ansvarlige over for deres foresatte, men ikke over for offentligheden. Tilvejebringelsen af offentlige goder og tjenesteydelser afhænger ikke af en institutionaliseret forhandling mellem regeringen og befolkningen, men beror på en unilateral bevilling fra regeringen: Den behandler sundhedsplejen som velgørenhed snarere end en rettighed. Og al den stund både den nationale og lokale regerings legitimitet beror på en konstant økonomisk vækst, har kinesiske embedsmænd, ganske særlig på lokalt plan, kun ringe interesse i at fremme sundhedssektoren. Denne mangel på initiativ forværres af adskillige interessegrupper. Tobaksindustrien modsætter sig for eksempel en strengere kontrol, og leverandørerne af sundhedspleje og sundhedsmyndighederne har i en del tilfælde samarbejdet om at bremse reformer på de offentlige hospitaler. •

OVERSAT AF CLAUD BECH

UDELADT TEKST ER MARKERET MED *.

REPRINTED BY PERMISSION OF FOREIGN AFFAIRS, NOVEMBER/DECEMBER 2011, VOL. 90, NO. 6. COPYRIGHT 2011 BY THE COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS, INC. – WWW.FOREIGNAFFAIRS.COM.

Yanzhong Huang er seniorforsker inden for global sundhed i Council on Foreign Relations og lektor ved Seton Hall University, New Jersey, USA.

Mindeord:

KAMP MÅTTE DER TIL

Tidligere formand for Danidas Styrelse, Christian Kelm-Hansen, døde i januar i år.

AF HENNING KJELDGAARD

■ CHRISTIAN KELM-HANSEN døde den 7. januar 2012, 86 år gammel. Men forinden havde han haft en helt afgørende indflydelse på udformningen og administrationen af den danske bistandsindsats gennem næsten et halvt århundrede: Fra han i 1955 blev generalsekretær for Dansk Ungdoms Fællesråd, og til han trådte tilbage som præsident for Dansk Røde Kors i 1997. Det har han alt sammen beskrevet i de fyldige, men yderst læsværdige erindringer med den sigende titel *Kamp må der til*, som udkom i 2009 og som undertegnede anmeldte i *Udvikling* (nr.1/2010).

Men sin centrale position kom Christian til at spille en afgørende rolle som formand for Styrelsen for Internationalt Udviklingsamarbejde fra 1975 til 1989. For han besad også alle de egenskaber, der skulle til for at blive en god formand.

Han havde været med fra begyndelsen, idet han var et af de tre medlemmer, som forfattede en betænk-

ning om dansk bistand. Dens forslag til administrativ placering af Danida ganske vist blev forkastet, men betænkningen dannede ikke desto mindre udgangspunkt for den første lov om dansk bistand.

Christian kom selv fra ngo-verdenen, idet han via Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU) var blevet generalsekretær for Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), derefter vicegeneralsekretær for Dansk Røde Kors og endelig generalsekretær for Mellemfolkeligt Samvirke.

I årene 1970-79 var han forstander for arbejderhøjskolen i Esbjerg, og 1979-1990 medlem af Folketinget, valgt for Socialdemokratiet i Silkeborg-kredsen. Han blev fra alle sider anerkendt som partiets ekspert i bistandsspørgsmål, men alligevel måtte han igennem adskillige slagsmål med senere udviklingsminister Helle Degn om udformningen af partiets politik. Men det lykkedes Christian at holde fast i samarbejdet

CHRISTIAN KELM-HANSEN

- Født 1925 på halvøen Kegnæs i Sønderjylland.
- Gartner 1939 - 1947.
- Lærereksamen 1953.
- Generalsekretær for Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) 1955 - 1958.
- Vicegeneralsekretær for Dansk Røde Kors 1959-1965.
- Formand for Dansk Flygtningehjælp 1964 - 1965.
- Generalsekretær for Mellemfolkeligt Samvirke 1965 - 1969.
- Forstander for Esbjerg Højskole 1970 - 1979.
- Medlem af Folketinget for Socialdemokratiet 1979 - 1990
- Formand for Danidas Styrelse 1975 - 1989.
- Tildelt danske u-landsjournalisters pris, Nairobi-prisen, 1989.

med daværende udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen (V), til Kelm selv valgte at gå af som styrelsesformand i 1989. Dette samarbejde blev af uvurderlig betydning for hele bistandsområdet.

Christian var arbejdsnarkoman og fik efterhånden en viden om hele u-landsproblematikken, der var vanskelig at hamle op med. Så han var altid modbydeligt velforberedt. Hertil kom, at han var problemknuser: Fra sine tidligere jobs havde han lært, hvorledes man forener vidt forskellige hensyn, uden at lægge sig unødigt ud med modparten.

Endelig havde han et venligt væsen - men man skulle ikke tage fejl af, at han - når det kom til de egentlige forhandlinger - kunne være benhård. Så både embedsmændene i Danida og hans kolleger i Styrelsen havde stor respekt for hans evner og viden. Mange i den øvrige del af Udenrigsministeriet kunne ikke forstå, hvorfor han havde så stor indflydelse. Og kunne især ikke forstå, hvorfor det næsten altid lykkedes os embedsmænd i Danida at få de mere eller mindre tvivlsomme projekter skudt ned, som nogle ønskede finansieret over de dejligt store bistandsbevillinger! •

HENNING KJELDGAARD, NU PENSIONERET, HAR VÆRET ØKONOMISK RÅDGIVER VED FN-MISSIONEN I NEW YORK SAMT AMBASSADØR I DAR ES SALAAM, HARARE OG NAIROBI. HANS BOG *AKTIV UDENRIGSPOLITIK 1966 - 1997* UDKOMMER TIL FORÅRET PÅ SYDDANSK UNIVERSITETSFORLAG.

Kronik:

GIV PENGESEDLER, IKKE MADSÆKKE

Erik Johnson
leder af Folkekirkenes Nødhjælps
katastrofekoordinering

Velkommen til kontant-revolutionen. Antallet af pengebaserede hjælpeprojekter er eksploderet inden for de seneste år. En tendens, der vil - og bør - fortsætte.

52/

IKKE ALLE HAR MEST BRUG FOR MAD, NÅR ET LAND RAMMES AF KATASTROFE - MÅSKE ER DER STØRRE BEHOV FOR AT KØBE HUSDYR ELLER LÆGEMIDLER.

■ MAJ 2010. CYKLONEN NARGIS var netop hamret ind i Myanmar, og over 130.000 mennesker havde mistet livet, mens flere millioner blev påvirket. Desværre havde Myanmar ikke et civilsamfund - ngo'er, katastrofeberedskabsorganisationer og lignende - som normalt sætter ind, når katastrofen rammer. Hjelpeorganisationerne forsøgte derfor at opruste for hurtigt at uddanne hjælpepersonnel.

Folkekirkens Nødhjælp havde et enestående partnerskab, der kunne uddele såkaldte mikrolån på i omegnen af 5.000 dollars til lokalsamfundene, da Nargis ramte, og vi besluttede hurtigt at udbygge projektet for at imødekomme det nye behov. Sådanne lån til lokalsamfund var aldrig blevet forsøgt før i Myanmar, og slet ikke til katastrofehjælp. Men hvad endnu mere revolutionerende var, at selv om lokalsamfundene skulle følge visse procedurer for at blive anset som ansvarlige, så var der praktisk taget ingen betingelser for, hvad de brugte pengene til. De katastroferamte mennesker måtte selv bestemme, hvad de havde mest brug for.

Siden 2008 er antallet af sådanne kontantbaserede hjælpeprojekter eksploderet. De fleste organisationer har indset, at hvis de nødvendige varer kan købes på det nærliggende marked, så er kontanter - og ikke naturalier eller fødevarer - den mest økonomiske måde at hjælpe på. Ikke alene giver kontanter modtagerne større fleksibilitet til for eksempel at prioritere lægehjælp frem for mad, hvis det er nødvendigt, men kontanter kan også være lettere at skaffe og transportere. I mange tilfælde kan kontanter hjælpe modtagerne på fode hurtigere, så de lettere kan gå fra at modtage katastrofehjælp til den tidlige genopretningsfase, hvor man igen kan få indtægtsskabende aktiviteter.

Og det er muligvis vigtigere nu end nogensinde. De internationale hjelpeorganisationer har gennemgået en massiv professionalisering siden starten af 1990'erne, hvor Sphere-projektet (et projekt udviklet af en række internationale ngo'er i 1997 for at sikre en høj kvalitet i den humanitære indsats, red.) og en lang række andre professionelle standarder for nødhjælp blev introduceret. Det globale samfund har indset, at den bedste måde at yde nødhjælp på er

ved at styrke lokalsamfundenes egne tiltag og bygge videre på dem, sådan som Folkekirkens Nødhjælp og Red Barnet gjorde efter Nargis. På grund af Asiens eksplosive befolkningstilvækst og ændrede forbrugsmønstre samt det stigende globale forbrug af biodiesel, forudser eksperterne, at traditionelle fødevededonorer som USA vil få sværere ved at uddele naturalier til modtagerlande. Her kommer den kontantbaserede hjælp sandsynligvis til at spille en vigtig rolle.

SKAL BRUGES MED OMTANKE

Der findes fire grundmodeller for kontantbaseret hjælp (se boks, red.). Og kontantbaserede organisationer rundt omkring i verden udvikler en stadig mere velegnet tilgang til kontantbaseret hjælp og til deres forståelse af, hvordan metoden fungerer i katastrofeområder.

Mange af de tidligere formodninger om, hvordan kontanter bliver anvendt - for eksempel at mænd bruger pengene på spil eller alkohol eller udelukker kvinderne fra beslutningstagningen - bliver imødegået. Der er også et stigende antal værktøjer til rådighed for udøverne, lige fra lokalt tilpassede vejledninger om kontantoverførsler, udviklet til en specifik katastrofe eller kulturel sammenhæng, til mere generelle og strikse metoder, der hjælper med at afgøre, om markedet er parat til kontantoverførselsprogrammer.

“

Katastrofehjælp i udviklingslande vil begynde at ligne den danske socialhjælp, hvor nødstedte mennesker opmuntres til at dele ansvaret for deres egen redning frem for at være passive modtagere.

Kontantbaseret hjælp er dog ikke et universalmiddel, og det egner sig ikke til alle typer af katastrofer og indgreb. Der er visse grundforhold, som skal være på plads, hvis kontantbaseret hjælp skal virke; bortset fra kuponer er det et væsentligt krav, at de nødvendige varer er tilgængelige på et fungerende marked.

Men det, vi indtil nu har set inden for kontantbaseret hjælp, er kun be-

**KONTANTER I STEDET FOR TRADITIONEL NØDHJÆLP
KAN HJÆLPE ET KRISERAMT LAND HURTIGERE PÅ FODE.**

gyndelsen. Eksperterne mener, at kontantbaseret hjælp for øjeblikket kun udgør omkring 10 procent af hele den humanitære støtte, og at vi kan forvente, at tallet fordobles flere gange i de kommende år.

54/ **KONTANTHJÆLP VED KORSVEJ**

Det er denne forventning, der var baggrundstæppet for, at Dansk Røde Kors og Folkekirkens Nødhjælp i december 2011 afholdt en international konference i København om kontantbaseret hjælp med støtte fra Udenrigsministeriet.

Sarah Bailey, der forsker i nødhjælp hos det britiske Overseas Development Institute, arrangerede konferencen – og er også den, der skrev “drejebogen” for kontantbaseret hjælp som medforfatter på instituttets bog *Good Practice Review on Cash Transfer Programming in Emergencies* fra 2011.

Hun sagde: “Vi står ved en korsvej i det humanitære samfund, når det drejer sig om kontanter; vi er nu klar til at acceptere, at donorer og organisationer kører kontantbaseret hjælp op i gear og dermed erstatter mange af de traditionelle former for hjælp.”

Også den danske udviklingsminister, Christian Friis Bach (R), var med. Han holdt hovedtalen og deltog i en efterfølgende debat med andre donorer om kontantbaseret hjælp, heriblandt både Storbritanniens, Schweiz’ og USA’s udviklingsagenturer – altså disse landes svar på Danida.

“Jeg tror på, at kontantoverførselsprogrammer under katastrofer og genopbygning er nøglen til at forbedre

den humanitære assistances effektivitet i forhold til levering af akut humanitær hjælp, men også med henblik på at bygge bro til genopbygningsfasen,” sagde udviklingsministeren.

Ved koordineringsmøderne i hovedstaden kunne vi meddele, at lokalsamfundene nu gerne ville købe vandbøfler som husdyr i stedet for ris.

Just Corbett,
tidligere leder af kontantmikrolånsprojekt i Myanmar

Det lykkedes konferencen at samle både politikere og repræsentanter for hjælpearbejdet og dermed fordrive myterne og overtroen om den kontantbaserede hjælp – også dem om sikkerhed og ansvarlighed.

Men kontantbaseret hjælp er mere end blot “endnu et værktøj i værktøjskassen”. Som udviklingsminister Friis Bach slog fast på konferencen:

“Kontanter vil kunne dække en mængde behov og styrke folk ved at reducere deres sårbarhed og hjælpe dem til at komme sig efter katastrofer og kriser, hvis kontanterne investeres i værdiskabende aktiviteter.”

Kontanter vil derudover måske også gøre endeligt op med den stereotype hjælpeoperation – og dens hær af udenlandske hjælpearbejdere i hvide landrovere. De internationale organi-

sationer vil ikke længere være nødt til som det første at uddele hjælpepakker. I stedet bør vores første handling være at afgøre, om kontantbaseret hjælp er mulig. På den måde vil katastrofehjælp i udviklingslande begynde at ligne den danske socialhjælp, hvor nødstedte mennesker opmuntres til at dele ansvaret for deres egen redning frem for at være passive modtagere.

Efter cyklonen Nargis i Myanmar var resultaterne af denne form for hjælp helt tydelige. Kontantstøtten til lokalsamfundene var en stor succes og var hele tiden to til tre uger forud for de andre organisationer med hensyn til at forudse modtagernes behov.

“Ved koordineringsmøderne i hovedstaden kunne vi meddele, at lokalsamfundene nu gerne ville købe vandbøfler som husdyr i stedet for ris,” fortæller Just Corbett, tidligere leder af Folkekirkens Nødhjælps kontantmikrolånsprojekt. “Tre uger senere nåede de selvkørende agenturer frem til samme resultat.”

Eigtveds Pakhus, hvor konferencen fandt sted, har været skueplads for nogle historiske øjeblikke i den humanitære bistands historie. Det var eksempelvis fødestedet for Rwandas fælles evaluering, der førte til Sphereprojektet. Måske bør vi så ikke blive overraskede over, at fremtidige generationers hjælpearbejdere sporer starten på “kontantrevolutionen” tilbage til Kontantkonferencen i København 2011, hvor det fremherskende hjælpesystem først begyndte at udvikles. •

**FIRE MODELLER FOR
KONTANTBASERET HJÆLP**

Ubetinget hjælp. Gives uden betingelser eller krav.

Betingede pengeoverførsler. Organisationen stiller betingelser for, hvordan penge anvendes – for eksempel på mad. En betingelse kan også være, at modtagerne har sendt deres børn i skole.

Kuponbaseret hjælp. Kuponer er papir- eller elektroniske symboler, der kan byttes til varer ud fra en given pris.

Kontanter for arbejde. Gives som løn for et arbejde – som regel samfundsudviklingsprogrammer som for eksempel at fjerne murbrokker efter jordskælv.

Kilde: Folkekirkens Nødhjælp.

LÆSERNES MENING

Send debatindlæg på 150-300 ord til udvikling@um.dk

Topmøde: På knæ for kineserne og den private sektor

AF LARS KOCH,
POLITISK RÅDGIVER I IBIS

BISTANDSTOPMØDET I NOVEMBER 2011 I BUSAN i Sydkorea har handlet mere om at få kineserne og den private sektor ind i varmen end at få fattige mennesker ud af fattigdom.

Busan blev et skridt mod et mere bredt og globalt partnerskab for bedre bistand. Kina og andre nye donorer er kommet ind i varmen, men uden konkrete løfter om at implementere principperne for effektiv bistand.

Busan bliver måske mest af alt starten på afslutningen for Paris-principperne. Før Busan havde særligt donorerne ikke gennemført de nødvendige forandringer i bistanden. Man havde kun nået én ud af 13 indikatorer. Derfor har særligt de modvillige donorer ændret dagsordenen, mens Afrika søger at holde fast.

Mødet har handlet om den private sektor og resultater. Konkrete og håndfaste resultater og støtte til donorenes egen private sektor. Det er bistand i en krisetid, som kan udfordre Paris-principperne om, at modtagerne selv skal sætte dagsordenen og styre pengene.

Den private sektor bliver fremhævet som løsningen, der kan skabe vækst og udvikling, særligt i en krisetid, hvor bistandsmidlerne er under pres. Sjovt nok er der slet ikke noget krav om resultater for den private sektor. Her formodes det, at den vil skabe resultater af sig selv. Det står dog ofte hen i det uvisse, hvordan den private sektor skaber vækst og udvikling for fattige mennesker, hvilket forhåbentlig fortsat er formålet med udviklingsmidler. •

Magasinet *Udvikling* har glemte Danida

AF KLAUS WINKEL, TIDLIGERE CHEF FOR DANIDAKONTORET FOR EVALUERING OG FORSKNING

DET GODE MAGASIN *Udvikling* bringer forbavsende lidt om dansk bistand. I de sidste to numre var der ikke én eneste artikel om, hvad vi laver ude i marken, og hvordan det fungerer. Sektorprogramstøtte er måske ikke det mest spændende at skrive om – og bringe fotos af – men det er vel ikke kun ngo'erne, der laver projekter nu?

I øvrigt bliver sektorstøtten jo omsat til projekter i modtagerlandets eget regi, typisk med midler fra flere donorer foruden landet selv. Hvordan går det, når det nu sker, uden at der er danske og andre udenlandske rådgivere til at støtte forberedelse, gennemførelse og evaluering? •

Svar fra redaktionen

DA VI FOR ET ÅR SIDEN relancerede *Udvikling* som magasin, var et af målene at nå ud til en bredere kreds af læsere. Derfor sætter vi nu mere plads af til u-landsrelaterede historier om erhverv, politik og kultur. Det giver lidt mindre plads til det klassiske u-landsstof og historier om Danidas aktiviteter i marken. Men samtidig

bestræber vi os stadig på også at fortælle om det klassiske udviklingsarbejde – eksempelvis i forrige nummer fra Somaliland (side 28-29) og i dette nummer fra Latinamerika (side 30-38). Ansatte i Danida optræder i øvrigt også som kilder i flere historier i hvert nummer. •

5 der rykker

JAKOB SILAS LUND, 29, modtager prisen *Beyond Sports Award* på vegne af organisationen Play31 for brug af sport i konfliktløsning. Play31 blev stiftet i 2008 og har blandt andet arrangeret fodboldturneringer i Sierra Leone.

LISBETH PILEGAARD, 43, er ny leder af KVINFO's aktiviteter i Mellemøsten og Nord-

afrika under Det Arabiske Initiativ. Hun kommer fra en stilling som leder af fagsektionen i Norsk Flyktninghjelp og har tidligere arbejdet som leder af programaktiviteter for flere danske og internationale organisationer i Asien, på Balkan og i Afrika.

LENE JOHANSEN, 49, indtræder i PlanDanmarks bestyrelse. Hun er oprindeligt uddannet journalist og har blandt andet udgivet bøger, været studievært på DR og skrevet til *Udvikling*.

FATOU BENSOUDA, 51, er på en statspartsamling i New York i december valgt til ny chefanklager for Den Internationale Straffedomstol, ICC. Gambianeren afløser argentineren Luis Moreno Ocampo på posten.

JAKOB SKOVGAARD-PETERSEN, 48, religionshistoriker og islamforsker, modtager i 2012 DR's *Rosenkjærpris* for hans store arbejde med at formidle sin viden om islam og den arabiske verden til den danske befolkning.

EU's boss i Vietnam er dansk

AF RIKKE ALBRECHTSEN, BRUXELLES

EU'S NYE MAND I HANOI er godt nok dansker. Men de sidste mere end 20 år har 56-årige Franz Jessens arbejdsliv drejet sig om at varetage EU's interesser i Asien fra Bruxelles, Tokyo og Beijing.

Som ny chef for EU's fælles udenrigstjeneste i Vietnam skal han være unionens diplomatiske talerør i et land, der har været i stærk økonomisk udvikling, siden EU etablerede sin tilstedeværelse i den 90 millioner mennesker store socialistiske etpartistat tilbage i 1990'erne. Og fra primært at handle om udviklingsbistand til det dengang ludfattige Vietnam, gælder det nu også for EU om at blive gode handelspartnere for et land med en af de højeste vækstrater i verden.

"Vi bevæger os fra at være givere til et egentligt samarbejdsforhold," siger Franz Jessen.

Men hans samarbejdspartner er samtidig et regime, der jævnlige kritiseres for fængsling af dissidenter, undertrykkelse af religiøse mindretal, begrænsning af ytringsfriheden og andre knægtelser af basale rettigheder, som også EU's udenrigschef Catherine Ashton offentligt har fordømt.

Derfor lægger Franz Jessen vægt på, at han efter mere end ti år med fokus på Kina "ikke er uvant med" at

håndtere den slags politiske systemer. Da *Udvikling* taler med ham, beskriver han sit første indtryk af det siddende styre som "forbavsende positivt", når det kommer til at diskutere følsomme spørgsmål.

"De vil gerne snakke med os. Men deres interesse er, at jo mere uformelt det kan ske, jo bedre. Hvor vi gerne vil have det formaliseret og skrive alting ned på papir," siger Franz Jessen, der skal forsøge at gøre den dialog "så konstruktiv som muligt".

"Der er jo ikke nogen idé i, at vi står på hver vores side af podiet og råber ad hinanden. Så spørgsmålet er, hvor vi kan finde nogle områder, hvor vi kan arbejde sammen," siger han og peger som eksempler på områder som behandling af fængslede og beskyttelse af minoriteter.

Men han understreger, at det er vigtigt for EU ikke at skubbe Vietnam fra sig på et strategisk følsomt tidspunkt.

"Vietnam ligger midt i diskussionen om de økonomiske skift, der er i gang globalt, hvor de skal beslutte, hvor de skal læne sig hen imod. Og der gør det en forskel, alt efter hvor godt vi fra EU's side gør vores arbejde, om de bevæger sig den ene eller den anden vej," siger han. •

AKTUELT

- **Burma:** Udviklingsminister Christian Friis Bach besøgte i januar Burma, hvor han blandt andet mødtes med partilederen og nobelprisvinderen Aung San Suu Kyi.
- **Afrikas Horn:** Udviklingsministeren besøgte Afrikas Horn ultimo januar/primo februar.
- **Repræsentation:** Ministeriet åbner et repræsentationskontor i Libyen og et programkontor i Burma. De danske ambassader i Nicaragua og Irak lukker i år, mens ambassaderne i Benin og Zambia lukkes i 2014.
- **Ny strategi:** Et udkast til ny strategi for Danmarks udviklings samarbejde forventes sendt ud til offentlig høring primo april.

www.danida.dk

DANIDA 50 ÅR

Den 19. marts fylder Danida 50 år, hvilket bl.a. markeres ved:

- **International konference** 16. marts i København om udvikling med deltagelse af bl.a. udviklingsministre fra EU-landene og ledere af en række internationale organisationer.
- **Jubilæumsudstilling**, der åbnes på konferencen og kan derpå opleves i en række storcentre landet over. Se bagsideannonce.
- **Jubilæumsskift** udsendes med *Udvikling* nr. 2/2012.

NAVNESKIFT

Danmarks Internationale Humanitære Beredskab (IHB) skifter nu officielt navn og bliver til Freds- og Stabiliseringsberedskabet (FSB).

www.um.dk

UDGIVELSER

- *Danske organisationers tværgående monitorering af gennemførelsen af målsætningerne i Civilsamfundsstrategien 2010.*
- *ZAPP - temanummer om Afghanistan* er et undervisningsmagasin for 7. - 10. klassetrin.

www.danida-publikationer.dk

EVALUERINGER

- **Somalia:** Ser nærmere på de danske bistandsindsatser i og omkring Somalia i perioden 2006-2010.
- **Anti-korruption:** Denne fælles-evaluering vurderer resultaterne af en lang række indsats til bekæmpelse af korruption i Bangladesh, Nicaragua, Tanzania, Vietnam og Zambia i perioden 2002 - 2009.
- **Naboskabsprogrammet:** Vurderer resultaterne af den danske støtte til økonomisk udvikling i Østeuropa under naboskabsprogrammet siden 2004 med særlig vægt på landestudier af indsats i Kosovo, Serbien og Armenien.
- **Farmer Field Schools Bangladesh:** Vurderer effekterne af den danske støtte til "markskoler" for småbønder og jordløse i Bangladesh i perioden 2006 - 2011.

www.evaluering.dk

UDNÆVNELSE

Centerchef **Anne-Birgitte Albrechtson**, Udenrigsministeriet, er udpeget af FN's generalsekretær Ban ki-Moon som ny vicechef i FN's Befolkningsskole (UNFPA), New York.

NYE AMBASSADØRER

- **Niels Boel Abrahamsen** til Kabul, Afghanistan
- **René Dinesen**, nu Kabul, til Pretoria, Sydafrika
- **Dan Frederiksen**, nu Pretoria, til Kampala, Uganda
- **Rolf Holmboe** til Damaskus, Syrien
- **Martin Bille Herman** til Jakarta, Indonesien
- **Bo Jensen**, nu tjenestefri (UNDP), til Ouagadougou, Burkina Faso
- **Pernille Kardel**, nu Addis Ababa, Kairo, Egypten
- **Ole Moesby**, nu Prag, til Islamabad, Pakistan
- **Nicolai Ruge** til Kuala Lumpur, Malaysia
- **Stephan Schönemann**, nu Cotonou, til Addis Ababa, Etiopien
- **Uffe Wolffhechel**, nu Islamabad, udnævnes til tematisk ambassadør for menneskerettigheder.

STYRELSEN

På sit møde i december tiltrådte Danidas Styrelse følgende bevillinger:

- **Afrikakommissionen:** Støtte til Universities, Business and Research in Agricultural Innovation - 99 mio. kr.
- **Afrikakommissionen:** Forbedring af forholdene for unge iværksættere, 2. fase (ILO) - 89 mio. kr.
- **Caritas Danmark:** Regionalt Afrika-program - 49,5 mio. kr.
- **Verdensnaturfonden:** Tematisk program - 45 mio. kr.
- **International landbrugsforskning:** Støtte gennem CGIAR-systemet - 35 mio. kr. •

DANIDAS STYRELSE ER RÅDGIVENDE ORGAN FOR UDVIKLINGSMINISTEREN. STYRELSEN DRØFTER OG INDSTILLER NYE PROGRAMMER, STRATEGIER OG HANDLINGSPLANER.

MÆRKE-LIGE MINISTERIER

Et ministerium kan fortælle en god historie om et land.
Udvikling besøger de mere spøjse af slagsen.

FOTOGRAFEN SNEG SIG TIL AT FOREVIGE DETTE BUREAUKRATISKE STILLEBEN I ET MINISTERIUM I NEPALS HOVEDSTAD KATHMANDU.

58/

AF TINA RAVN

MINISTERIET FOR TEKSTILER OG JUTE (BANGLADESH)

Jute rykker! Tekstilindustri i Bangladesh er så betydningsfuld, at tekstiler og jute – en plante god til at lave slidstærkt sækkelærred af – har fået sit helt eget ministerium.

MINISTERIET FOR OPRINDELIG MEDICIN (SRI LANKA)

Urtehaber og helende planter. Der findes 1.500 medicinske planter i Sri Lanka, fortæller dette ministerium, som fremmer brugen af såkaldt ayurvedisk behandling og driver knap 300 hospitaler. Og så spiller de beroligende musik på deres hjemmeside: www.indigenoumedimini.gov.lk

NØDSITUATIONS-MINISTERIET (USBEKISTAN)

I et land, der de seneste 30 år har oplevet jordskælv, epidemi, oversvømmelse og tørke, er det godt at have dette ministerium – og sikkert også nyttigt med katastrofevante medarbejdere, da selve ministeren, Tursinkhon Khudaybergenov, i november 2011 blev arresteret for korruption og magtmisbrug.

SUKKERMINISTERIET (CUBA)

I efteråret 2011 sagde Cuba farvel til en historisk institution: *Ministerio de Azúcar*. Sukkerministeriet var igenem en lang årrække en økonomisk grundpille på øen, men idag er landets sukkerindustri hårdt kriseram. Derfor vil præsident Raúl Castro forsøge at redde sektoren ved at lukke ministeriet og i stedet oprette et nyt organ, der skal arbejde tæt sammen med erhvervslivet.

KRIGSVETERANS-MINISTERIET (ALGERIET)

Med minister og krigsveteran Mohamed Cherif Abbas i spidsen er det algeriske *Muhajidin*-ministerium mest kendt for verbal krig med franskmændene, af hvem de siden 1962 har forlangt en undskyldning for den tidligere kolonimagts forbrydelser og undertrykkelse.

MINISTERIET FOR KUNSTHÅNDVÆRK OG TURISME (MALI)

Perlearmbånd, træskåle og udskårne masker. Malis turismeminister kan også smykke sig med titlen minister for kunsthåndværk.

OVERRISLINGS-MINISTERIET (NEPAL)

Måske ikke helt korrekt at oversætte *Ministry of Irrigation* så frit. Beklager. Desværre arbejder dette udmærkede ministerium kun med vand – nemlig til markvanding.

MINISTERIET FOR FORSVARS-INDUSTRI (ASERBAJDSJAN)

Skal ikke forveksles med forsvarsministeriet. *Azərbaycanda Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin* tager sig nemlig af landets våbenindustri, som eksporterer blandt andet rifler og kampvogne til lande i Kaukasus og Mellemøsten.

MINISTERIET FOR TURISME OG DYRELIV (SOMALIA)

Verdens måske sværeste job tilhører Muhammad Husayn Saeed. Han er overhoved i Somalias *Ministry of Tourism and Wildlife*. En ambitiøs satsning i et land, hvor de gamle monumenter er smadret, de vilde dyr er flygtet eller spist, og risikoen for at blive kidnappet ikke er helt lille.

•/TINA RAVN ER JOURNALIST-PRAKTIKANT I UDENRIGSMINISTERIET.

AF TINA RAVN

24. FEBRUAR – OG SYV MÅNEDER FREM SIG FARVEL TIL VÅBNE

24. februar tager første etape af FN's årlige afvæbningskonference sin begyndelse i Ecuador. Den flytter derefter til Egypten og siden Etiopien, hvor anden etape går i luften i maj. Tredje og sidste etape finder sted i august-september i Frankrig og Tyskland.

www.un.org/disarmament

MARTS 50 LYS PÅ DANIDAS LAGKAGE

2012 er ikke et hvilket som helst år. Efter Anden Verdenskrig begyndte dansk bistandsarbejde i det små. I marts 1962 blev Lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene vedtaget, og dermed så forløberer til Danida dagens lys. Dermed fejrer institutionen 50-års fødselsdag. Det bliver markeret med en række særarrangementer – og et jubilæumsskrift udsendt med *Udvikling* i næste måned.

www.um.dk/danida

11. – 18. MARTS TANGOEN ER LØS

Tango-aficionados fra hele verden samles i Buenos Aires for en uge i dansens tegn. Festivalen *Congreso Internacional de Tango Argentino* fejrer tango med både op- og undervisning og lange nætter i danseskoene. Deltagerne er alt fra begyndere til professionelle.

<http://en.tangopal.com/cita.the.event>

12. – 17. MARTS VAND PÅ DAGSORDENEN

Før verdens vandproblemer er løst, kan vi ikke tale om bæredygtig udvikling. Det er præmissen for *World Water Forum*, der for sjette gang forener politikere, forskere og ngo'er i jagten på redskaber til at tackle verdens voksende problem med mangel på rent drikkevand.

www.worldwater-forum6.com

21. MARTS FORTSAT KAMP MOD RACISME

21. marts 1960 skød det sydafrikanske politi i Sharpeville 69 fredelige demonstranter, der var gået på gaden i protest mod apartheidstyrets paslove. Fem år senere udnævnte FN denne dag som den internationale dag mod racisme, og den markerer fortsat den verdensomspændende kamp mod race-diskrimination.

www.un.org/en/events/racialdiscriminationday

P.S. FRA

udvikling

VERDENS SKARPESTE PENNE

En storsmilende Hillary Clinton omgivet af masaier under et besøg i Kenya.

Sådan så forsiden ud på det første nummer af *Udvikling*, da det blev relanceret som magasin i februar 2011. Inde i bladet bragte vi en oversat version af *Leading Through Civilian Power* – et slags udviklingspolitisk manifest fra den amerikanske udenrigsminister. Ikke hver dag, man kan bringe en artikel med bylinen "Af Hillary Rodham Clinton".

Det var *Udviklings* første artikel oversat fra det amerikanske tidsskrift *Foreign Affairs*, som vi kort før relanceringen indgik et redaktionelt samarbejde med. Aftalen betyder, at vi i hvert nummer bringer vægtige analyser af globale forhold fra nogle af verdens skarpeste penne.

Artiklerne fra *Foreign Affairs* har ikke blot tilført *Udvikling* en god dosis tyngde. Det har også kastet nye perspektiver ind i den danske u-landsdebat. *Foreign Affairs'* tilgang til stoffet om udviklingslandene adskiller sig fra en klassisk, fattigdomsorienteret u-landsjournalistik. Formen er mere analytisk og perspektivet oftere sikkerhedspolitisk.

I oktober sidste år overtog Gideon Rose posten som redaktør for *Foreign Affairs* – den blot sjette i tidsskriftets snart 90-årige historie. Rose nævnte ved sin tiltræden, at *Foreign Affairs* skal være lige så central for debatten i "den post-amerikanske verden", som tidsskriftet har været igennem "det amerikanske århundrede".

Nok er USA ikke længere ene om at kalde sig stormagt. Men inden for den vestlige udenrigs- og udviklingspolitiske tradition – som også Danmark er en del af – vil det amerikanske verdenssyn, artiklerne i *Foreign Affairs* ofte afspejler, stadig være nyttige at kende. Også når det gælder synet på verdens fattige lande.

Redaktionen

Al henvendelse: Rosendahl-Schultz Distribution, Herstedvang 10, DK-2620 Albertslund, id-nr.: 42328

UDENRIGSMINISTERIET

DANIDA | 50 DANMARKS
UDVIKLINGSSAMARBEJDE
1962-2012

BESØG OS I DIT STORCENTER!

DANIDA FYLDER 50 ÅR DEN 19. MARTS I ÅR.

Jubilæet bliver markeret med en vandrestilling, der i løbet af foråret kan besøges i en række storcentre landet over. I den cirkelformede udstilling kan man på helt konkret facon opleve og sanse Danidas arbejde i marken – sundhed, vand og uddannelse etc. Der er også 'kaninhuller', hvor kun børn kan komme ind og gå på opdagelse. Et verdenskort giver land-for-land overblik over Danidas arbejde og resultater 1962-2012.

Udviklingsminister Christian Friis Bach vil i løbet af marts og april besøge udstillingen i de fleste af storcentrene. Se tidspunktet på www.um.dk – og kig forbi og diskutér ny udviklingsstrategi med ministeren.

Vel mødt til en oplevelse og fordybelse:

Lyngby Storcenter, 19. – 24. marts
Ishøj Bycenter, 26. – 31. marts
Bruuns Galleri, Aarhus, 2. – 4. april
Fields, Amager, 10. – 14. april
Kolding Storcenter, 16. – 21. april
Aalborg Storcenter, 23. – 29. april

Jubilæumsudstillingen kan også besøges ved **Folkemødet på Bornholm** 14. – 17. juli.